

document realizat de:

beneficiar:

Consiliul Județean Alba

STRATEGIA DE DEZVOLTARE RURALĂ A JUDEȚULUI ALBA

2007-2013

PREAMBUL

Spațiul rural, cu toate componentele tangibile și intangibile ce îl clădesc, reprezintă principala sursă de valori naturale a României, garantul moștenirii culturale românești și un exemplu al coeziunii sociale. În mediul rural a fost păstrată cel mai bine identitatea națională și principiile tradiționale de viațuire în comuniune și respect față de natura înconjurătoare. De aceea, pentru România și, mai nou, pentru Uniunea Europeană, mediul rural românesc reprezintă o prioritate în conservarea echilibrului natural-antropic prin dezvoltarea durabilă bazată pe încurajarea practicării activităților tradiționale și ecologice.

Pentru județul Alba, mediul rural înseamnă cultură, istorie, natură, om, viață, viitor. Prosperitatea satului din Alba înseamnă o obligație ce revine prezentului, pentru asigurarea continuității valorilor autohtone și a însăși faptului de a exista într-o agregare completă, demonstrându-i identitatea și personalitatea formată de-a lungul mileniilor.

Elementul esențial al ruralității din Alba este omul, cel care creează, cel care moștenește, cel care ocrotește. Omul va fi, așadar, scopul principal al devenirii spațiului rural din județul Alba.

CUPRINS

- 01. INTRODUCERE
- 02. AUDITUL ZONEI RURALE A JUDEȚULUI ALBA
- 03. VIZIUNE ȘI OBIECTIVE STRATEGICE DE DEZVOLTARE
- 04. PRIORITĂȚI. PLAN DE ACȚIUNE
- 05. IMPLEMENTARE. MONITORIZARE. RAPORTARE
- 06. BIBLIOGRAFIE

01.

INTRODUCERE

1.1. Context

Principiile de elaborare a Strategiei de Dezvoltare Rurală a județului Alba pentru perioada 2007-2013 împărtășesc pe deplin obiectivele și teoriile conceptului european al dezvoltării durabile.

Obiectivul principal al elaborării Strategiei de Dezvoltare Rurală a județului Alba este de a corela în mod rațional ansamblul politicilor și programelor publice ale dezvoltării spațiului rural din județul Alba cu direcțiile și practicile dezvoltării durabile ale județului Alba, ale Regiunii Centru, ale României și Uniunii Europene.

- 01.** Documentele strategice și de planificare actuale, politicile în vigoare, principalele linii directoare ale evoluției socio-economice și culturale a României au la bază un concept dezvoltat de către Uniunea Europeană, și anume, dezvoltarea durabilă, devenită obiectiv politic al UE (prin Tratatul de la Maastricht) și determinată de Strategia de Dezvoltare Durabilă a Uniunii Europene. Dezvoltarea durabilă presupune dezvoltarea socio-economică a societății umane într-o permanentă relație de echilibru cu integritatea mediului natural în forme înțelese și acceptate de societate. Așadar, obiectivele și principiile dezvoltării durabile au devenit fundament pentru Strategia de Dezvoltare Rurală a județului Alba, pentru perioada 2007-2013.
- 02.** Strategia de Dezvoltare Rurală a județului Alba este realizată în concordanță cu Strategia de Dezvoltare a județului Alba, cu Planul de dezvoltare Regională 2007-2013 al Regiunii Centru, cu Planul Național Strategic de Dezvoltare Rurală 2007-2013 și cu Strategia Națională pentru Dezvoltare Durabilă a României Orizonturi 2013-2020-2030.
- 03.** Perioada de planificare prevăzută de Strategia de Dezvoltare Rurală a județului Alba este 2007-2013.
- 04.** Uniunea Europeană sprijină, prin politicile specifice și programele aferente, dezvoltarea spațiului rural al statelor membre și, implicit, al României. Strategia de Dezvoltare Rurală a județului Alba consideră acest fapt drept una dintre cele mai importante oportunități de dezvoltare a mediului rural la care face referire.

1.2. Obiective

- 05.** Strategia de Dezvoltare Rurală a județului Alba a fost elaborată pentru a stabili politicile și cadrul general al măsurilor concrete de dezvoltare socio-economică și culturală ce vor fi întreprinse în județ. Acest document va reprezenta sistemul de referință pentru elaborarea documentelor strategice și de planificare în localitățile rurale ale județului Alba.
- 06.** Obiectivul principal al elaborării Strategiei de Dezvoltare Rurală a județului Alba este de a corela în mod rațional ansamblul politicilor și programelor publice ale dezvoltării spațiului rural din județul Alba cu direcțiile și practicile dezvoltării durabile ale județului Alba, ale Regiunii Centru, ale României și Uniunii Europene.
- 07.** Strategia de Dezvoltare Rurală a județului Alba urmărește îmbunătățirea condițiilor socio-economice și culturale din spațiul rural din Alba, pentru atingerea nivelului mediu de dezvoltare al țărilor Uniunii Europene, din prisma principalilor indicatori ai dezvoltării durabile.
- 08.** Prin abordarea întregului spațiu rural al județului Alba, Strategia de Dezvoltare rurală vizează dezvoltarea armonioasă a comunităților rurale, reducerea decalajelor economico-sociale dintre acestea și asigurarea unui nivel de trai comparabil cu cel din mediul urban.

1.3. Metodologie

Principii generale

- 09.** Procesul de elaborare a Strategiei de Dezvoltare Rurală este dependent de auditarea completă și obiectivă a spațiului rural al județului Alba.
- 10.** Stabilirea profilului zonei rurale a județului Alba și a celor 4 sub-zone reprezintă un demers important pentru determinarea potențialului de dezvoltare pe termen mediu și lung. Deosebit de utilă este, astfel, folosirea indicatorilor din așa-zisa matrice „soft” ce evaluează competitivitatea regională, precum și construirea indicelui competitivității comunitare și regionale.
- 11.** Analiza situației actuale trebuie să fie cât mai realistă, motiv pentru care colectarea datelor din teritoriu a fost efectuată în colaborare cu autoritățile județene, instituțiile locale și membrii comunităților locale.

Procedura de lucru

A. Diagnosticarea stării actuale de dezvoltare socio – economică a spațiului rural al județului Alba, pe patru zone distinct delimitate

A1. Colectarea de date primare și secundare

- 12.** În vederea realizării acestei faze, au fost colectate informații (în principal informații statistice), privind domeniile și activitățile luate în analiză, distinct pe cele patru zone rurale. De asemenea, s-a făcut apel la bazele de date locale ale celor 67 primării comunale.

- 13.** În cadrul acestei etape au fost construite instrumentele necesare pentru culegerea datelor, au fost colectate datele primare, prelucrate, analizate și interpretate.

- 14.** Informațiile culese în această etapă, au format setul de date și informații necesar realizării fazei de analiză și diagnostic, precum și pentru faza următoare de elaborare propriu zisă a strategiei de dezvoltare rurale.

A2. Analiza datelor

- 15.** Această etapă a avut drept scop realizarea, pe baza informațiilor colectate în etapa anterioară, a diagnosticului socio-economic a zonei rurale. Totodată, pentru realizarea unui diagnostic real, situația identificată în urma informațiilor colectate a fost comparată cu situația din alte zone similare.
- 16.** Evaluarea aspectelor favorabile și nefavorabile, precum și a oportunităților și amenințărilor asupra dezvoltării mediului rural a fost realizată cu ajutorul Analizei SWOT.

B. Elaborarea propriu-zisă a strategiei de dezvoltare rurale.

- 17.** Pe baza resurselor existente și potențiale, a posibilităților de valorificare a oportunităților identificate, a posibilităților de eliminare/diminuare/evitare a punctelor slabe și posibilitățile de prevenire/contraatac a amenințărilor, au fost identificate viziunea strategică de dezvoltare sau direcția principală de dezvoltare rurală, au fost stabilite obiectivele strategice și au fost trasate politicile publice aferente fiecărui obiectiv în parte.

18. În cadrul politicilor publice au fost propuse programe specifice care pot fi dezvoltate prin implementarea de proiecte publice concrete, ce vor putea fi evaluate pe baza unui sistem de indicatori și rezultate și pot beneficia de finanțare prin programele active în perioada de planificare.

19. Stabilirea viziunii și a obiectivelor strategice au fost realizate în concordanță cu politicile și direcțiile generale adoptate de principalele documente strategice județene, regionale, naționale și europene.

1.4. Structura documentului

Documentul Strategiei de Dezvoltare Rurală a județului Alba este structurat în 5 capitole principale, și anume:

01. Introducere

stabilește reperele generale ale elaborării Strategiei, prezentând contextul în care este încadrată, corelarea dintre principiile de bază ale acesteia și politicile generale naționale și europene și metodologia de realizare;

02. Auditul zonei rurale a județului Alba

prezintă o evaluare a situației actuale a dezvoltării economice, sociale și culturale a societății rurale, precum și evaluarea capitalului natural de care dispune mediul rural din județul Alba;

03. Viziune și obiective strategice de dezvoltare

stabilește o viziune de perspectivă a dezvoltării spațiului rural din județul Alba și delimitează obiectivele pe care le vor urmări măsurile de dezvoltare a ruralului din Alba;

04. Priorități. Plan de acțiune

dezvoltă seturi de programe și proiecte care să contribuie, prin încadrarea lor în politici publice clare, la atingerea obiectivelor specifice ale Strategiei; a planul de acțiune a fost prioritarizat în funcție de importanța și imperiozitatea realizării acestor măsurilor propuse;

05. Implementare. Monitorizare. Raportare

reprezintă o serie de recomandări pentru evaluarea modului de implementare a Strategiei, bazată pe un sistem eficient de raportare și monitorizare;

02.

AUDITUL ZONEI RURALE A JUDEȚULUI ALBA

I. POZIȚIONARE ȘI ACCES

01. Județul Alba este situat în partea central – vestică a teritoriului țării, în zona de contact a Podișului Transilvaniei cu Munții Apuseni și Carpații Meridionali, și ocupă o suprafață de 6.242 km², ceea ce reprezintă 2,6% din suprafața României. Se învecinează cu județul Cluj la nord, cu județele Bihor și Arad la vest, cu județul Hunedoara la sud-vest, cu județul Vâlcea la sud, iar cu județele Sibiu și Mureș în est.

Punctul cel mai nordic al județului se află la 46°35'14" (comuna Horea – Pătrușești) iar cel mai sudic punct este situat la 45°24'09" latitudine nordică (comuna Șugag – Tărtarău); punctul cel mai de vest se găsește la 20°40'00" (comuna Arieșeni - Bubești), iar punctul cel mai de est la 24°15'05" longitudinea estică (comuna Cetatea de Baltă – Crăciunelu de Sus).

02. Județul este ancorat între munții Apuseni, înalți de peste 1800 m, cei de la miazăzi, cu peste 2000 m altitudine, și Podișul Transilvaniei la est, ceea ce înseamnă o mare varietate de peisaje, resurse naturale ale solului și subsolului și locuri prielnice așezărilor.

03. Acces aerian. Județul Alba nu este o destinație internațională sau națională prin linii aeriene. În consecință, nu are o infrastructură specifică, dar beneficiază de infrastructură de transport aerian în județele învecinate.

Acces rutier. Județul Alba este accesibil prin drumurile europene **E81** (Satu Mare - Zalău - Cluj Napoca - Alba Iulia - Sibiu - Râmnicu Vâlcea - Pitești - București) și **E68** (Arad - Deva - Alba Iulia - Sibiu - Brașov - București). La nivel județean, lungimea totală a drumurilor publice însumează 2642 km, din care 426 km de drumuri naționale și 2216 km de drumuri județene și comunale.

Densitatea drumurilor publice pe 100 km² teritoriu este de 42,3, net superioară mediei Regiunii (29,9) și celei naționale (33,5).

Acces feroviar. Teritoriul județului Alba este străbătut de o rețea de cale ferată cu ecartament normal în lungime de 230 km, din care 139 Km de cale ferată dublă și 91 km cu o singură cale. Pe o lungime de 131 km, rețeaua de căi ferate a județului este electrificată. Densitatea de linii CF/1000 kmp teritoriu este de doar 36,8 față de media de 41,6 a Regiunii de Dezvoltare Centru sau 45,9 media la nivel național.

II. INFRASTRUCTURA ȘI ECHIPAREA EDILITARĂ

Infrastructura de transport - Infrastructura de drumuri

04. La nivel regional, rețeaua de drumuri este bine dezvoltată, principalele axe de circulație fiind plasate de-a lungul culoarelor Mureșului, Oltului, a celor două Târnave, prin trecătorile și pasurile montane. Perpendicular pe aceasta există și o rețea de circulație importantă care traversează regiunea de la nord la sud.

Traversată de drumurile europene **E81**, **E68** și **E60**, Regiunea Centru este avantajată din punctul de vedere al accesului la rețeaua de transport europeană și națională și ocupă locul doi pe țară, după Regiunea Nord-Vest, ca număr de Km de drumuri europene.

La nivel județean, lungimea totală a drumurilor publice însumează 2642 km, din care 426 km de drumuri naționale și 2216 km de drumuri județene și comunale.

Pondere drumurilor modernizate din totalul drumurilor publice din județul Alba este de **15,5%** (409 km de

Densitatea drumurilor publice din județul Alba se situează peste nivelul mediu regional și național.

Ponderea drumurilor modernizate în total drumuri se situează însă la cel mai mic nivel în cadrul Regiunii Centru.

drumuri modernizate din care 376 km drumuri naționale și 33 km drumuri județene). Prin comparație, ponderile drumurilor modernizate înregistrate în celelalte județe ale regiunii se prezintă astfel: Brașov - 29,7%, Covasna - 35,2%, Harghita - 29,6%, Mureș - 21,5%, Sibiu - 23,95%.

05. Ponderea **drumurilor naționale** în total drumuri din județul Alba este de **16,1%**. Din totalul de 426 km, cât reprezintă rețeaua de drumuri naționale a județului Alba 91,53% sunt drumuri modernizate, iar 8,48% nemodernizate. Sectorul de drum nemodernizat este pe DN 67C, între Tău și limita județul Vâlcea. Pe acest sector a existat, în unele zone, o îmbrăcăminte permanentă, dar s-a degradat în așa fel încât toți cei 35,5 km pot fi considerați ca drum pietruit.

06. Rețeaua de drumuri naționale care traversează teritoriul administrativ al județului Alba se caracterizează prin următoarele aspecte:

- asigură legături de interes național și internațional:
 - DN 1 - E 81 - București - Sibiu - Alba Iulia - Cluj Napoca - Oradea - Ungaria (L = 82,3 km);
 - DN 7 - E 68 - București - Pitești - Râmnicu Vâlcea - Sibiu - Deva - Arad - Nădlac - Ungaria, (L = 24 km);
- asigură legături de interes zonal (Transilvania):
 - DN 14 B - Teiuș - Blaj - Mediaș, L = 39,2 km;
 - DN 74 - Alba Iulia - Zlatna - Abrud - Brad, L = 76,2 km;
 - DN 74 A - Abrud - Câmpeni, L = 11,3 km;
 - DN 75 - Lunca - Câmpeni - Turda, L = 105,4 km;
 - DN 67 C - Sebeș - Novaci, L = 80,8 km.
- traversează majoritatea orașelor județului, înlesnind legătura directă a acestora cu reședința de județ, excepție făcând doar orașele Ocna Mureș și Cugir, care sunt traversate de drumuri județene;

- drumurile naționale DN75, DN74, DN 67C, constituie totodată trasee turistice, traversând zona Munților Apuseni și a Munților Șureanu.

07. **Drumurile județene** reprezintă **30,2%** din lungimea totală a rețelei rutiere a județului și sunt în număr de 24. Majoritatea drumurilor județene sunt dispuse în teritoriu de-a lungul văilor, rețeaua fiind mai deasă în partea de est a județului, respectiv în podișul Secașelor și Târnavelor

08. **Drumurile comunale** - alcătuiesc cea mai mare parte din rețeaua rutieră a județului Alba și sunt în număr de 170. Din totalul celor 67 localități reședință de comună, un număr de 57, reprezentând 87,69%, sunt legate de rețeaua rutieră prin drumuri modernizate. Conform datelor din PATJ Alba, aproximativ **62% din totalul drumurilor județene și comunale** sunt **drumuri comunale**. Astfel, situația la finalul anului 1999 indica existența a 603,7 km de drumuri județene și 976,1 km de drumuri comunale.

09. Cea mai mare pondere din drumurile comunale ale județului Alba revine Zonei Munților Apuseni (44,8%), unde sunt cuprinși **430,9 km din cei 961,9 km de drum comunal din județ** și 81 din cele 170 de secțiuni (drumuri).

Drumurile comunale ale județului Alba, pe microregiuni rurale

Zona	Lungime (km)	% din total drumuri comunale din județ	Densitatea (km de drum / kmp suprafață rural)
Z. Mureșului	265,5	27,61%	19,79
Z. Munților Apuseni	430,9	44,80%	25,81
Z. Podișului Secașelor și Văii Cugirului	147,1	15,29%	12,22
Z. Târnavelor	118,3	12,30%	18,08
Total mediu rural	961,9	100,00%	19,75

Sursa: PATJ Alba, calcule ADVANCES

Proiectele de investiții pe care administrațiile publice din mediul rural al județului Alba intenționează să le realizeze până în anul 2013 totalizează 59,82 milioane euro și vizează modernizarea sau reabilitarea a 440,46 km de drum. Cea mai mare parte a acestei sume (37,56 mil euro, 62,8%) este destinată asfaltării a 176,62 km de drum, la care se mai adaugă proiecte în valoare de 12,67 mil euro (21,18%) de asfaltare și realizare șanțuri și podețe pe o lungime de 70,9 km de drum.

Cea mai mare valoare previzionată (36,77 mil euro, 61,4%) pentru investițiile viitoare în infrastructura rutieră și cea mai mare lungime a drumurilor vizate de acestea (52,23%) revin Zonei Munților Apuseni. În această microregiune, proiectele viitoare prevăd asfaltarea a 104,9 km de drumuri, iar pentru 26 de km dintre acestea se vor realiza și șanțuri și podețe. Valoarea preconizată a acestor proiecte este de 30,83 mil euro.

Conform aprecierilor administrațiilor publice din mediul rural al județului, starea tehnică generală a 42,4% din totalul drumurilor rurale din județ (comunale și județene) este proastă și foarte proastă. 20,3% dintre acestea se află într-o stare tehnică satisfăcătoare, iar 37,3% din totalul drumurilor comunale și județene sunt într-o stare bună și foarte bună.

Primăriile din Zona Târnavelor sunt cele mai mulțumite cu privire la calitatea drumurilor (comunale și județene) din localitățile pe care le administrează, apreciind, într-un procent de 60,9% ca acestea fiind într-o stare bună sau foarte bună. În situația contrară se află Zona Munților Apuseni unde, potrivit considerațiilor administrațiilor publice locale, starea tehnică a drumurilor rurale din această microregiune este cea mai proastă din județul Alba. Astfel, 50,54% din totalul drumurilor acestei zone sunt considerate a fi într-o stare proastă sau foarte proastă, doar 20,07% dintre acestea fiind considerate a fi într-o situație mulțumitoare.

10. Drumurile comunale, în majoritatea lor, oferă condiții de circulație dificile, cu consumuri mari de carburanți, în special pe timp nefavorabil, iar cele din pământ sunt impracticabile. Cauzele sunt legate de lipsa îmbrăcăminților rutiere moderne, a elementelor geometrice necorespunzătoare, lipsa acostamentelor, a șanțurilor, a lucrărilor de artă (ziduri de sprijin, poduri, podețe), precum și lipsa întreținerii curente a celor existente.

11. Majoritatea drumurilor comunale din județ sunt pietruite, procente însemnate sunt deținute și de drumurile de pământ, iar secțiunile asfaltate reprezintă cea mai mică pondere din totalul acestei categorii de drumuri. Singura zonă rurală în care nu se respectă această ierarhie este Zona Munților Apuseni, unde cele mai multe drumuri comunale sunt de pământ (55,1%), drumurile pietruite reprezintă 36,9%, iar porțiunile asfaltate înseamnă aproximativ 8% din totalul drumurilor comunale din această microregiune. Cel mai mare procent ce revine drumurilor asfaltate din totalul drumurilor comunale ale unei microregiuni rurale este cel aferent Zonei Târnavelor (18,65%).

Infrastructura de transport - Infrastructura de cale ferată

12. Regiunea Centru este traversată de 1346 km de cale ferată din care aproximativ 50,4% este electrificată, pondere superioară mediei naționale de 36,7%. Există în cadrul regiunii zone întinse izolate din punctul de vedere al transportului feroviar, cum este de exemplu zona Munților Apuseni și zona dintre Miercurea-Ciuc și Odorheiu Secuiesc.

13. Județul Alba dispune de o rețea de cale ferată cu ecartament normal în lungime de 230 km, 139 km fiind constituiți de cale ferată cu două căi de rulare iar 91 km cu o singură cale de rulare (Șibot - Cugir; Blaj - Târnăveni; Vințu de Jos - Sebeș - Sibiu; Alba Iulia - Zlatna; Războieni -

Luduș). 56,9% din lungimea rețelei de cale ferată cu ecartament normal este electrificată. În ceea ce privește densitatea rețelei feroviare cu ecartament normal pe teritoriul județului, aceasta se înscrie cu un indice de 36,8 km/1000 km² teritoriu, mai mic decât indicele mediu la nivel regional (39,5 km/1000 km² teritoriu) sau cel național (45,3 km/1000 km² teritoriu).

14. După cum este dispusă în teritoriu, rețeaua feroviară asigură legături cu întreaga rețea feroviară a țării, prin cele trei noduri feroviare: Teiuș, Războieni, Vințu de Jos.

15. În distribuția teritorială a căilor ferate se observă o strânsă legătură cu configurația geomorfologică a terenului, în sensul că ele urmăresc văile principale. Astfel, culoarul larg al Târnavei Mari și al Mureșului canalizează cea mai importantă arteră feroviară a județului: linia dublă electrificată Brașov - Mediaș - Teiuș - Războieni - Cluj, pe teritoriul județului Alba având lungimea de 80 km. O altă arteră traversează județul prin culoarul Secașului, spre cel al Mureșului: linia Brașov - Sibiu - Vințu de Jos - Simeria, această linie fiind dublă electrificată pe sectorul Simeria - Vințu de Jos. Pe culoarele văilor Ampoiului și Târnavei Mari se desfășoară căile ferate normale simple: Alba Iulia - Zlatna și Blaj - Praid. Zona Munților Trascăului, Metaliferi și Gilăului este deservită de linia ferată îngustă Turda - Abrud, care se desfășoară prin culoarul îngust al văii Arieșului și Abrudelului. Municipiul Alba Iulia este legat de întregul sistem feroviar al țării prin calea ferată dublă electrificată Teiuș - Vințu de Jos, în lungime de 29 km.

16. Din punct de vedere al accesibilității, **45% dintre comunele județului Alba nu au acces la rețeaua de cale ferată.**

Pe aeroporturile din Sibiu și Târgu Mureș se operează curse externe regulate cu orașe din cadrul principalilor parteneri economici externi: Germania, Italia, Spania.

Infrastructura de transport - Infrastructura aeriană

17. În Regiunea Centru există două aeroporturi: Sibiu și Transilvania Tîrgu Mureș, prin care se realizează atât legături interne cât și internaționale. **Aeroportul Sibiu** este amplasat pe drumul național DN1 la o distanță de 5 km de municipiu. Prin Aeroportul Sibiu se asigură legături directe cu Bucureștiul, prin curse interne, precum și legături internaționale cu Germania și Italia. **Aeroportul Transilvania Târgu Mureș** este situat pe teritoriul comunei Ungheni și are o poziționare geografică deosebit de favorabilă, având în vedere că, în afară de Cluj, celelalte județe din zonă nu au aeroporturi în dotare. Distanța dintre Alba Iulia și Târgul Mureș poate fi parcursă cu mașina în aproximativ 3 ore, iar cea până la Aeroportul Sibiu poate fi parcursă într-o singură oră.

Infrastructura de telecomunicații, comunicații date și Internet

18. La nivelul întregului județ, numărul abonamentelor pentru **telefonie fixă** se situa, la finalul anului 2005, la 80.835 unități, din care 27732 (34,3%) se găseau în localitățile rurale din Alba. Toate cele 67 de comune ale județului au acces la rețeaua de telefonie fixă și mobilă, iar numărului mediu de abonamente de telefonie fixă ce reveneau la 1000 de locuitori era de 174 de unități. Cele mai multe abonamente la 1000 de locuitori (196) erau înregistrate în Zona Mureșului.
19. Conform datelor furnizate de administrațiile publice ale comunelor din județ, în anul 2008, ponderea abonamentelor casnice din mediul rural este de aproximativ 57,6%. Astfel, în Zona Târnavelor, 79,3% dintre gospodăriile din mediul rural au instalat un post de telefonie fixă, pe când în Zona Podișului Secașelor și Văii Cugirului valoarea acestui procent este de doar 38,7%. În comunele din Zona Munților Apuseni, 66% dintre gospodării au un abonament de telefonie fixă, iar în

localitățile rurale din Zona Mureșului, gradul de acoperire al serviciilor de telefonie fixă este de 56,3%.

Numărul de abonamente telefonice (telefonie fixă) din mediul rural al județului Alba

	abonamente la 1000 de locuitori	gospodării care aveau instalat un post de telefonie fixă în trim. II 2008 (% din total gospodării zonă)
Zona Mureșului	196	56,3%
Zona Munților Apuseni	139	66%
Zona Podișului Secașelor și Văii Cugirului	181	38,7%
Zona Târnavelor	180	79,3%
Total mediu rural	174	57,6%

Surse: DJS Alba; administrațiile publice locale ale comunelor din județul Alba; calcule ADDVANCES

20. Acoperirea rurală a serviciilor de **telecomunicații mobile** și de date (GPRS) este, conform principalilor furnizori naționali (Orange, Vodafone, Cosmote, Zapp), bună în zonele cu altitudini mai puțini mari și cu o densitate a populației și a căilor de comunicații terestre mai ridicată. Astfel, în zonele muntoase nu există acoperire GSM și nici GPRS, dar există proiecte de extindere care, până la sfârșitul anului 2008, vor extinde semnificativ aria de acoperire. Acoperirea 3G Broadband se limitează la arealul determinat de municipiile Alba Iulia și Sebeș, cuprinzând și zonele rurale adiacente.
21. Potrivit datelor furnizate de Direcția de Radio-Tv Cluj, pe teritoriul județului Alba nu există nici un releu de **televiziune**. Emisiunile programului 1 al TVR sunt recepționate prin intermediul releelor din județele vecine și al transmițătoarelor zonale care îndeplinesc și funcții de radiorelee și transmisiuni speciale. Programul 2 al TVR este recepționat pe mai puțin de 50% din teritoriul județului Alba. Programele televiziunilor naționale private se recepționează numai prin satelit, fie prin

Proiectele de investiții în infrastructura de alimentare cu apă potabilă din zona rurală a județului, ce vor fi finalizate până în anul 2013, preconizează valori de aproximativ 68 milioane euro, un total de 479,1 km de rețea vizați de aceste investiții și 14.990 de gospodării beneficiare. Cea mai mare pondere din aceste totaluri revin lucrărilor de înființare ale rețelelor de distribuție a apei potabile, care totalizează 64,08 milioane euro, 372,8 km de conducte și 10.178 gospodării nou deservite.

Conform indicatorilor propuși de aceste proiecte, la finalizarea investițiilor în rețeaua de apă potabilă, gradul de accesibilitate la rețea va crește de la 30,49% la 48,23%, diferența valorică a celor două procente, 17,74%, datorându-se înființării de noi rețele. Zonele cu cea mai ridicată accesibilitate la rețeaua de distribuție a apei potabile vor fi Zona Podișului Secașelor și Văii Cugirului (64,17%) și Zona Mureșului (64,01%), la polul opus situându-se Zona Munților Apuseni (24,92%). Cel mai mare aport la creșterea gradului de accesibilitate îl vor avea proiectele planificate în Zona Podișului Secașelor și Văii Cugirului, care vor oferi acces la rețeaua de distribuție a apei potabile pentru încă 30,11% din gospodăriile rurale din microregiune.

antene parabolice individuale, în cazul emisiunilor necodate, fie prin intermediul societăților de televiziune prin cablu sau satelit care au licență de transmisie.

Toate comunele componente ale mediului rural din județul Alba au acces la rețelele de distribuție radio și TV.

În anul 2005, în mediul rural al județului, erau înregistrate 31229 abonamente la radio și 37945 de abonamente la televiziune.

<i>Numărul de abonamente radio și TV din mediul rural al județului Alba</i>			
	Abonamente radio la 1000 de locuitori	Abonamente TV la 1000 de locuitori	gospodăriile care aveau abonament TV în trim. II 2008 (% din total gospodării zonă)
Zona Mureșului	217	241	94,3%
Zona Munților Apuseni	167	132	92,5%
Zona Podișului Secașelor și Văii Cugirului	183	231	74,4%
Zona Târnavelor	222	398	82,5%
Total mediu rural	196	238	87,02%

Sursa: DJS Alba; calcule ADVANCES

22. Gradul de acoperire în mediul rural al conexiunilor la **Internet** este redus, fiind aproximat de către autoritățile locale la 6,24%. Cel mai mare procent al gospodăriilor ce au acces la această rețea de comunicații, din totalul gospodăriilor, este apreciat ca fiind corespunzător Zonei Podișului Secașelor și Văii Cugirului (7,1%), urmată de Zona Târnavelor (6,8%), Zona Mureșului (6,5%) și Zona Munților Apuseni (6,5%).

Instituțiile școlare din comunele județului au acces la Internet în proporție de 27%. Toate grupurile școlare au conexiune la această rețea, iar ponderea școlilor gimnaziale cu acces la Internet este de 76%.

Infrastructura tehnico-edilitară

Alimentarea cu apă

23. La nivelul Regiunii Centru, rețeaua de distribuție a apei reprezintă 13% (2006) din lungimea totală a rețelei existente la nivel național. Din totalul lungimii simple a rețelei de distribuție la nivel regional, 40,09% se regăsește în mediul rural iar, 59,91% în mediul urban.

Județul Alba dispune de o lungime totală a rețelei simple de distribuție a apei potabile de 900,2 Km (2006), din care 364,2 km se regăsesc în mediul rural, reprezentând 40,46% din totalul lungimii rețelei de distribuție a apei potabile la nivel județean.

24. Conform datelor DJS Alba, la finalul anului 2006, numărul total al localităților echipate cu sisteme centralizate de alimentare cu apă era de 50, din care 11 localități urbane.

25. În anul 2006, **39 din cele 67 de localități rurale din județ dispuneau de rețea de distribuție a apei potabile**. Cele mai multe dintre acestea se găseau în Zonele Mureșului și Munților Apuseni, în aceste microregiuni existând câte 14 comune cu rețea de apă potabilă. Ca pondere, microregiunea cu cel mai mare procent de localități conectate la rețea, 73,7%, este Zona Mureșului. La polul opus se situează Zona Podișului Secașelor și Văii Cugirului, unde un procent de doar 37,5% din comune dispuneau, în anul 2006, de rețeaua de distribuție a apei potabile.

26. Cea mai bună acoperire a rețelei de apă potabilă se găsește în Zona Mureșului, unde rețeaua de distribuție oferă acces unui procent de 41,3% din totalul gospodăriilor microregiunii. Dintre acestea, 93,78% sunt și racordate la rețea, însemnând din totalul gospodăriilor zonei o pondere de 38,73%.

La nivelul Regiunii Centru, din totalul rețelei de canalizare, 8,8% (2004) se găsește în mediul rural. În mediul rural al județului Alba este cuprinsă doar 5,25% din rețeaua de canalizare.

Procentul localităților rurale din județul Alba ce beneficiază de sistem de canalizare este de 8,96%, fiind cel mai mic din Regiunea Centru.

Lungimea conductelor sistemelor publice de canalizare din mediul rural reprezintă 5,25% din totalul județului Alba.

Valoarea totală a investițiilor planificate a fi realizate până în anul 2013 în sistemul public de canalizare din mediul rural al județului Alba este de 51,22 milioane euro, cea mai mare pondere dintre acestea revenind Zonei Târnavelor, unde lucrările specifice vor genera costuri totale de 19,52 milioane euro. Majoritatea proiectelor prevăd înființarea sistemelor de canalizare publică, ce vor cuprinde 420,12 km de conducte și vor deservi 17.441 gospodării rurale. Valoarea acestor investiții se preconizează a fi de 47,22 milioane euro, însemnând 92,2% din valoarea totală a proiectelor ce vizează infrastructura de canalizare publică.

Gradul de accesibilitate al gospodăriilor din mediul rural la sistemul de canalizare va fi, în urma finalizării investițiilor planificate, de 29,66%. Cea mai mare valoare a acestui procent se va înregistra în Zona Târnavelor, unde 41,22% dintre gospodăriile rurale își vor putea conecta locuințele la această rețea.

Gradul aproximativ de accesibilitate la rețeaua de apă potabilă din mediul rural al județului Alba, în al doilea trimestru al anului 2008

	% gospodării care au acces la rețea din total gospodării	% gospodării care sunt racordate la rețea din total gospodării
Zona Mureșului	41,30%	38,73%
Zona Munților Apuseni	16,39%	10,29%
Zona Podișului Secașelor și Văii Cugirului	34,06%	20,67%
Zona Târnavelor	35,98%	13,32%
Total mediu rural	30,49%	20,08%

Sursa: calcule ADDVANCES pe baza datelor furnizate de către administrațiile publice locale ale comunelor din județul Alba

27. Rețeaua de canalizare a Regiunii Centru deservește 122 localități (2004), 56 de localități urbane ale Regiunii dispunând de această utilitate. În ceea ce privește mediul rural, doar 18,49% din totalul comunelor de la nivelul regiunii dispun de rețea de canalizare. În **județul Alba**, la 31 decembrie 2006, lungimea totală simplă a conductelor de canalizare publică era de 363,5 km, toate cele 11 localități urbane dispunând de rețea de canalizare. În ceea ce privește mediul rural, la aceeași dată, doar 6 comune dispuneau de rețea de canalizare, reprezentând doar 8,96% din totalul comunelor.

28. În anul 2006, 6 din cele 67 de comune dispuneau de sistem de canalizare, având o lungime a conductelor de 19,1 km. Față de 2006, această dimensiune este cu 17,1 km mai mare, diferența fiind datorată înființării rețelei de canalizare în comuna Ighiu, din Zona Mureșului.

Lungimea totală simplă a conductelor de canalizare, în mediul rural al județului Alba (2006)

	lungime km	comune racordate
Zona Mureșului	18,1	4
Zona Munților Apuseni	0,5	1
Zona Podișului Secașelor și Văii Cugirului	-	0
Zona Târnavelor	0,5	1
Total mediu rural	19,1	6

Sursa: DJS Alba; calcule ADDVANCES

29. La nivel regional, volumul total de **gaze naturale** distribuit în Regiunea Centru reprezenta, în 2006, 14,07% din consumul național. Lungimea totală a conductelor de distribuție a gazelor la nivelul Regiunii Centru era de 7748 km, din care 1197 km în județul Alba. La finalul anului 2006, la nivelul județului Alba, 30 localități aveau acces la rețeaua de distribuție a gazelor naturale. Din cele 11 localități urbane, doar 8 dispuneau de rețea de furnizare a gazelor naturale, iar din cele 67 comune, 22 aveau acces la rețeaua de furnizare a gazelor naturale.

30. În **Zona Munților Apuseni**, până la sfârșitul anului 2006, nu a fost distribuite gaze naturale în niciuna dintre localitățile rurale componente. În **Zona Târnavelor**, 80% din comune beneficiază de rețea de distribuție a gazelor; în **Zona Mureșului**, 10 din cele 19 localități (52,6%) sunt alimentate cu gaze naturale, pe când, în **Zona Podișului Secașelor și Văii Cugirului**, doar un sfert din cele 16 localități rurale dețin rețea de distribuție a gazelor naturale.

31. Distribuția **energiei electrice** în județul Alba este realizată de Sucursala Alba a Filialei de Distribuție și Furnizare a Energiei Electrice „Transilvania Sud” a SC Electrica SA. Filiala „Transilvania Sud” este una dintre cele opt filiale ale SC Electrica SA înființate în anul 2001 și cuprinde județele Alba, Brașov, Covasna, Harghita, Mureș și Sibiu.

32. În urma studiului întreprins în rândul administrațiilor publice din mediul rural al județului Alba, a rezultat un număr de **711 gospodării neelectrificate, reprezentând 1,21% din totalul gospodăriilor rurale din județ**. Cele mai multe astfel de gospodării se găsesc în Zona Munților Apuseni (265 gospodării), însemnând 1,41% din totalul gospodăriilor microregiunii, dar cel mai mare procent de gospodării neelectrificate, 1,52%, revine Zonei Târnavelor, unde nu sunt racordate la rețeaua de distribuție a energiei electrice un număr de 182 de gospodării.

Gospodării neelectrificate din spațiul rural al județului Alba

	nr. gospodării neelectrificate	% din total gospodării zonă
Zona Mureșului	170	1,24%
Zona Munților Apuseni	265	1,41%
Zona Podișului Secașelor și Văii Cugirului	94	0,66%
Zona Târnavelor	182	1,52%
Total mediu rural	711	1,21%

Sursa: administrațiile publice locale ale comunelor din județul Alba

Motivele lipsei racordării la rețeaua națională de distribuție a energiei electrice a acestor gospodării este, în general, izolarea locuințelor neelectrificate, de obicei în număr mic, distanța mare față de rețeaua existentă implicând costuri foarte mari pentru extindere. Totuși, există câteva proiecte de extindere a rețelei de energie electrică ce se preconizează a fi efectuate pe parcursul anului 2008 de către societatea de distribuție

III. RESURSE NATURALE

Zăcămintele metalifere

33. Minereurile neferoase (aur, argint, cupru, plumb, zinc) sunt cea mai importantă resursă naturală a subsolului județului Alba și se găsesc în partea de Nord – Vest a județului, în Munții Apuseni. **Minereurile auroargentifere** se găsesc în zonele localităților Baia de Arieș, Roșia Montană, Abrud, Bucium și Zlatna. Zăcămintele de la Roșia Montană sunt evaluate la circa 10,6 milioane uncii de aur și 52,3 milioane uncii de argint. Concentrația de aur în zăcămintă este însă de 1,4 g/tonă de minereu, în timp ce limita rentabilității economice a extracției este de 1,2 g/tonă de minereu. Pe lângă aur și argint, județul Alba dispune de **zăcămintele cuprifere** la Roșia Poieni, Bucium – Izbita, zinc și plumb la Baia de Arieș și Almașu Mare.

34. Minereurile metalifere de pe teritoriul județului Alba sunt mai puțin însemnate, dar au fost chiar exploatare la Remetea-Colțești. Alte zăcămintele de minereu de fier sunt cunoscute la Poșaga, Runcu și Sălciua.

Zăcămintele nemetalifere

35. Pe teritoriul județului se pot exploata **roci nemetalifere** utile. Este prezentă **marmura** la Sohodol, la Poiana Aiudului sunt prezente **calcare, argile** la Sântimbru, Râzboieni și Blaj, **betonita** la Ocna Mureș și Ciugud. De asemenea, la Sălciua, Baia de Arieș și Ocna Mureș se găsește **cuart cu dioxid de siliciu 98%**. **Gaze naturale** sunt disponibile, în județul Alba, în zăcămintele din perimetrul Cetatea de Baltă – Tăuni, ce fac parte din importante rezerve de gaz natural ale Regiunii Centru. **Gazul metan care se găsește aici este cel mai pur din lume (99% metan)**. Rezerve importante de **sare gemă** se găsesc la Ocna Mureș. Zăcămintele de aici sunt estimate la 200 de milioane de tone.

Volumul de lemn recoltat în anul 2006 în județul Alba reprezintă aproximativ 3% din volumul total de lemn recoltat în România și 13,2% din volumul de lemn recoltat în Regiunea Centru. Lemnul din speciile de rășinoase recoltat în Alba reprezintă 4,45%, iar cel de fag și stejar 2,67% din totalul țării.

Terenurile care pot fi exploatate din punct de vedere agricol sunt cele situate în zona continentală a județului Alba, pe cursurile râurilor Mureș, Târnava Mică, Târnava Mare și Secaș. Notele de bonitare ale solurilor acestei zone se situează aproape de medie, indicele de ariditate este mediu, iar gradul de gleidizare este ridicat.

Fondul forestier

36. Județul Alba se numără printre cele mai importante zone de aprovizionare cu lemn din țară. **Fondul forestier al județului reprezintă 3,2% din totalul țării, 16,8% din fondul forestier al Regiunii Centru și 33,1% din suprafața totală a județului.**

37. Proporția cea mai mare din suprafața pădurilor județului revine **pădurilor de foioase (64,4%)**, județul Alba având cea mai mare suprafață de păduri de foioase din Regiunea Centru. Speciile de fag, gorun și stejar sunt cele mai bine reprezentate în componența pădurilor de foioase din județ. Pădurile de rășinoase reprezintă 35,5% din suprafața totală acoperită cu păduri a județului Alba și sunt constituite în special din molid și brad.

Suprafața agricolă

38. **Suprafața agricolă** a județului Alba reprezintă 17,15% din totalul Regiunii Centru, al treilea ca pondere dintre județele componente ale regiunii. Cea mai mare parte din suprafață agricolă a județului este ocupată de **teren arabil (40,75%), pășunilor le revin 35,8% iar fânețele reprezintă 21,8% din totalul suprafeței agricole județene**. Cvasitotalitatea suprafeței agricole a județului Alba (98,7%) se află în proprietate privată, doar viile și pepinierele viticole sunt deținute în procent mai mic de persoane private (86,9%).

39. Suprafețele cu destinație **viticolă și pomicolă** dețin ponderi de 1,11%, respectiv 0,5% din totalul fondului agricol. În funcție de suprafața viilor pe rod, județul Alba se află pe locul 21 în țară și pe primul loc în Regiunea Centru.

40. **Solurile județului Alba se încadrează în clasele de calitate III (mijlocie), IV (slabă) și V (foarte slabă)**, în funcție de notele de bonitare aferente. Astfel, localitățile din partea nord-vestică a județului, situate în Munții

Apuseni, au note de bonitare de până la 30 de puncte, corespunzătoare claselor IV și V de calitate. Localitatea cu cea mai redusă calitate a solului este comuna Întregalde, având nota de bonitare de până în 10 puncte.

Resursele de apă

41. Cea mai importantă apă curgătoare de pe teritoriul județului Alba este **râul Mureș**, care, împreună cu afluenții săi, constituie rețeaua hidrografică a județului. Mureșul străbate teritoriul Albei de la nord-est spre sud-vest, pe o lungime de 141 km, pe un culoar format la contactul dintre Depresiunea Colinară a Transilvaniei cu munții. Lungimea cursurilor de apă de pe teritoriul județului este de 2.406 km. Suprafața bazinului hidrografic al județului este de 6.390 km².

Cei mai importanți afluenți ai râului Mureș, în funcție de debitul mediu și de volumul mediu anual, sunt râul Arieș, râul Târnave, râul Târnava Mare, râul Sebeș, râul Ampoi și râul Mare.

42. Pe lângă apele de suprafață, județul Alba dispune și de **resurse de apă de adâncime**, exploatabilă în 14 surse, cu un debit cumulativ de 174 l/s.

43. **Lacurile antropice.** Pe Valea Sebeșului au fost amenajate lacurile Oașa, Tău, Obreji de Căpâlna și Petrești, destinate atât hidroenergiei cât și alimentării cu apă la nivel microregional. Exclusiv pentru alimentări cu apă au fost create: lacul Cugir de pe râul Mic, lacurile Mihoiești și Gârde de pe râul Arieș și lacul Feneșasa, pe pârâul Feneș.

44. **Lacurile naturale** ale județului Alba nu au volume mari de apă, însă prezintă potențial turistic și științific, datorită modului lor de formare. Lacul Iezerul Șureanu are origini glaciare și este alimentat de precipitațiile atmosferice și izvoare. Acest lac este format în Munții Șureanu, are

Cetățile Ponorului sunt cea mai grandioasă formațiune carstică din România.

Denumirea complexului este dată de aspectul de cetate de piatră al stâncilor modelate de fenomene naturale. Cetățile Ponorului constau în 3 cercuri mari de stânci așezate într-o depresiune de 300 m adâncime și mai mult de 1 km în diametru la nivelul cel mai de sus. Cetățile Ponorului au fost declarate rezervație naturală încă din 1952, obținând apoi statutul de monument al naturii și trecând în custodia Academiei Române.

Peștera de la Scărișoara face parte din sistemul carstic Ghețar - Ocoale - Dobrești, reprezentând (alături de Peștera Pojarul Poliței) etajul superior, fosil al acestuia. Este sculptată în calcare de vârsta Juristic superior, la o altitudine de 1165 m, la marginea platoului carstic Ghețari - Ocoale. Lungimea totală a peșterii este de 720 m, denivelarea (negativă) fiind de 105 m. Ghețarul peșterii are un volum de 75.000 m³ și are 26 metri înălțime.

Peștera Huda lui Papară este una din cele mai interesante și cea mai lungă dintre peșterile din Munții Trascăului. Se desfășoară pe o lungime de 2022 m, de-a lungul unui pârâu subteran care formează lacuri, cascade, peisaje spectaculoase.

suprafața de 20 ha și este rezervație naturală. Lacul lezerul Irghiel, de origine carstică, s-a format în Munții Trascăului și este, de asemenea, rezervație naturală. Pe teritoriul județului Alba s-au format și lacuri endoreice, prin acumularea de ape meteorice în crovurile de pe vârfurile munților. Este cazul lacurilor Chereteu (din zona Blajului) și Lacul fără Fund sau Tăul Pănăzii (din zona Sîncel).

Resurse de hidroenergie

45. Cel mai mare potențial hidroenergetic dintre apele curgătoare ale județului Alba îl are **râul Sebeș**. Pe cursul Sebeșului sunt active patru hidrocentrale, cu o putere totală instalată de 346,75 MW. Cele mai mari sunt centralele hidroelectrice de la Șugag și Gâlceag, fiecare cu o putere instalată de 150 MW. Pe cursul **râului Feneș** funcționează două microcentrale de producere a energiei electrice, cu o putere instalată totală de 2 MW.

46. În urma „Studiului pentru amenajarea complexă a râului Arieș”, realizat de Institutul de Studii și Proiectări Hidroenergetice, a rezultat un potențial energetic pentru **râul Arieș** de 39,5 MW (putere instalată), care ar putea fi furnizată de 12 hidrocentrale amplasate între lacul de acumulare Mihoiești și Sălciua de Jos (Mihoiești, Sohodol, Boncești, Bistra, Stefancii, Mușca, Lupșa, Valea Lupșei, Baia de Arieș, Sartăș, Turnu, Valea Largă). Pe baza aceluiași studiu reiese un potențial energetic de 51 MW care ar putea fi valorificat prin construirea unei hidrocentrale la **Vadu Moșilor**, la intersecția pâraielor Neagra și Lăzești.

Resurse naturale turistice

47. Munții. Partea de nord-vest a județului Alba este ocupată de Munții Bihorului, munții Muntele Mare, și Munții Trascăului, aparținând Munților Apuseni. Partea de sud a județului cuprinde porțiuni ale Munților Parâng și Șureanu. Peisajele alpine, condițiile propice pentru

amenajarea pâtiilor de schi, pădurile, vegetația și fauna acestora reprezintă resurse importante pentru dezvoltarea turismului. Muntele Găina, cu vârful Găina (1484 m) este cunoscut, în special, pentru sărbătoarea folclorică „Târgul de fete”. Vârfuri muntoase importante sunt și vf. Curcubata (1849 m, cel mai înalt vârf din Munții Apuseni), vf. Muntele Mare, vf. Dîmbău (1369 m, în Munții Trascăului) și vf. lui Pătru (2130 m, în Munții Șureanu).

48. Fondul cinegetic al județului este foarte important atât prin varietatea speciilor, cât și prin efectivul de animale de care dispune teritoriul județului Alba. Se remarcă, prin trofee deosebite și prin numărul mare de capete evaluate, speciile de cerb lopătar, fazan, potârniche, mistreț, iepure de câmp, căprior, viezure, vulpe.

49. Relieful carstic reprezintă o altă resursă turistică importantă a Munților Apuseni. Printre cele mai importante astfel de atracții amintim: Cheile Ordâncușei, Cheile Gălzii, Cheile Întregaldei, Cheile Runcului, Culmile Bedeleu, Complexul carstic Scărișoara, Ghețarul de la Vîrtop, Cetățile Ponorului, Piatra Cetii, Piatra Craivii, Peștera Huda lui Papară, Peștera Casa de Piatră, Peștera Poarta lui Ioanele.

50. În Județul Alba există, pe lângă cele 87 rezervații naturale de interes local, **32 de rezervații naturale de importanță națională**, cu potențial turistic deosebit.

Accesul spre rezervațiile naturale ale județului se poate face folosind văile Arieșului, Ampoiului, Mureșului, Sebeșului și Târnaviei. Dintre acestea, se remarcă **Valea Arieșului care oferă acces spre patru regiuni turistice: Valea Arieșului Mare, Valea Arieșului Mic, Valea Abrudului și a Bistricioarei și Valea Arieșului.**

IV. RESURSE UMANE. DEMOGRAFIE

Populația

51. La 1 ianuarie 2007, populația județului Alba era de 376.747 persoane, ceea ce reprezintă 14,9% din populația Regiunii Centru și 1,7% din populația țării. În perioada 2000-2007 populația s-a diminuat cu 20.162 persoane, în special din cauza fenomenului de migrație. În anul 2007 populația totală a județului Alba reprezenta 94,92% față de nivelul înregistrat în 2000, populația totală înregistrând o scădere de 5,08%. Ritmul mediu anual de scădere a populației totale a județului Alba, în perioada analizată, a fost de aproximativ 0,72%.

52. Evoluția numărului populației în mediul rural. Analiza evoluției populației din mediul rural în perioada 2001-2007 relevă o involuție a volumului demografic, caracterizat de o scădere a efectivului populației totale cu 3,43%. Microregiunea în care s-a înregistrat cea mai mare descreștere este Zona Munților Apuseni, unde, în 2007, erau înregistrate cu 6,7% mai puține persoane față de anul 2001, iar ritmul anual de scădere depășește 1 punct procentual. Cea mai mică scădere corespunde Zonei Mureșului, unde diferența negativă dintre cei doi ani considerați este de 1,26%.

Populația stabilă a mediului rural al județului Alba, la 1 iulie

	2001	2004	2007
Zona Mureșului	50036	50203	49404
Zona Munților Apuseni	43634	42741	40717
Zona Podișului Secașelor și Văii Cugirului	38995	38571	38120
Zona Târnavelor	29863	29187	28715
Total	162528	160702	156956

Sursa: DJS Alba; calcule ADVANCES

53. Densitatea populației din mediul rural al județului Alba este, în anul 2007, de 32 locuitori pe kmp, mai redusă cu o persoană pe kmp față de anul 2001. Față de media

județului (60 loc/kmp), valoarea densității demografice a mediului rural este aproape de două ori mai scăzută, iar față de media localităților urbane (160 loc/kmp), valoarea spațiului rural este de 5 ori mai redusă.

Zona în care se înregistrează cea mai mică densitate a populației este cea a Munților Apuseni (24,4 loc/kmp). Situația opusă este în Zona Târnavelor, unde, pe o suprafață de 1 kmp locuiesc, în medie, 44 persoane.

Densitatea populației (locuitori/kmp) din mediul rural al județului Alba

	2001	2004	2007
Zona Mureșului	37,3	37,4	36,8
Zona Munților Apuseni	26,1	25,6	24,4
Zona Podișului Secașelor și Văii Cugirului	32,4	32,0	31,7
Zona Târnavelor	45,6	44,6	43,9
Total mediul rural	33,4	33,0	32,2

Sursa: DJS Alba; calcule ADVANCES

54. Numărul de gospodării ale populației din mediul rural înregistrat de administrațiile publice locale din județul Alba este de aproximativ 54.755 unități. Contrar ponderilor numărului de locuitori, cele mai multe gospodării se găsesc în Zona Munților Apuseni. Această situație rezultă datorită numărului redus de persoane ce formează în medie o gospodărie din această microregiune: 2,2 persoane. Cea mai mare valoare medie a membrilor unei gospodării din spațiul rural al județului se găsește în Zona Mureșului, unde un menaj cuprinde în medie aproape 4 persoane. Tot în Zona Mureșului sunt înregistrate și cele mai multe locuințe (157) la 100 de gospodării.

55. Populația județului Alba își păstrează structura pe sexe de-a lungul perioadei 2001-2007. Astfel, populația feminină deține 50,6%, iar populația masculină deține 49,4% din populația stabilă la 1 ianuarie 2007. Comparativ cu structura pe sexe a populației regionale sau naționale, nu se înregistrează abateri semnificative. În mediul rural, structura pe sexe a populației nu diferă

În perioada 2000-2007 populația totală a județului Alba a scăzut constant, cu o rată medie anuală de aproximativ 0,72%. Tendința este și mai accentuată în mediul urban, unde rata anuală de scădere a populației este de aproximativ 0,87%. Populația din mediul rural a scăzut în perioada analizată cu doar 3,56%, rata medie anuală de scădere fiind de aproximativ 0,5%.

Tendința de scădere a populației județului Alba este mai accentuată decât cea înregistrată la nivel regional sau cea înregistrată la nivel național

considerabil față de media întregului județ, iar evoluția acesteia în perioada 2001-2007 este una constantă. Populația masculină are un avantaj ușor, de circa un punct procentual, față de cea feminină, iar tendința ce se observă în ultimii ani este de creștere ușoară a acestei diferențe.

- 56. Structura pe grupe mari de vârstă** a populației rurale din județul Alba este dominată de populația adultă, care deține 52% din total. Următorul procent revine persoanelor vârstnice, care reprezintă un sfert din populația totală, pe când tinerilor le revine doar 22,9% din total. Această structurare a populației reliefează asemănări între primele două și între ultimele două microregiuni considerate. Astfel, în Zona Mureșului și în Zona Munților Apuseni, adulții reprezintă ceva mai mult de jumătate din populația totală, iar vârstnicii dețin ponderi ce depășesc ușor 26%, mai mari față de procente tinerilor, care sunt, în medie, de aproximativ 21%. În celelalte două microregiuni, populația adultă reprezintă circa 52%, tinerii înseamnă un sfert din total, iar vârstnicii dețin aproximativ 22,5% din total.

Structura populației rurale din județul Alba, pe grupe mari de vârstă

	tineri 0-19 ani	adulți 20-59 ani	vârstnici 60 și peste	total
Zona Mureșului	20,50%	52,39%	27,11%	100%
Zona Munților Apuseni	22,19%	51,06%	26,75%	100%
Zona Podișului Secașelor și Văii Cugirului	25,01%	52,02%	22,97%	100%
Zona Târnavelor	25,30%	52,70%	22,00%	100%
Total mediu rural	22,92%	52,01%	25,07%	100%

Sursa: DJS Alba; calcule ADVANCES

- 57. Populația masculină** deține ponderi mai mari în toate grupele de vârstă până la 54 de ani, dovedind o supranatalitate masculină clară și constantă în ultimii 50 de ani. Însă, după vârsta de 55 de ani, raportul dintre

populația masculină și cea feminină devine subunitar, iar diferențele de efectiv dintre cele două populații cresc direct proporțional cu vârsta. Acest lucru demonstrează o supramortalitate masculină aferentă populației vârstnice din mediul rural al județului.

- 58. Rata îmbătrânirii demografice.** Datorită procentului ridicat pe care îl dețin persoanele vârstnice față de celelalte grupe de vârstă, în special față de cele tinere, populația rurală din județul Alba prezintă un caracter accentuat al fenomenului de îmbătrânire. În anul 2006, de exemplu, la 1000 de persoane tinere reveneau 1094 de persoane vârstnice, cu mult mai mult față de media totală a județului, a Regiunii Centru sau a țării. Cea mai agravată situație se observă în Zona Mureșului, unde rata îmbătrânirii demografice este de 1322‰ (vârstnici la 1000 de tineri). În Zona Târnavelor se înregistrează cea mai mică valoare a acestui indicator, 869‰, dar și această valoare este mare față de valorile normale.
- 59.** Datorită procentelor mari ale populației trecute de 60 de ani, **raportul de dependență demografică** în mediul rural al județului Alba are valori mari. În anul 2006, în acest spațiu, la 1000 de persoane în vârstă legală de muncă reveneau 923 de persoane aflate în afara acestei vârste. Dintre aceștia, 441 erau tineri (sub 15 ani) iar 482 erau persoane vârstnice (cu vârsta peste 64 de ani). Altfel spus, o persoană în vârstă legală de muncă din mediul rural al județului Alba trebuie să producă bunuri și servicii pentru a susține din punct de vedere economic două persoane.
- 60. Mișcarea naturală a populației.** Prin comparație indicatorii demograficii ai județului Alba (mediul rural) cu cei ai celorlalte județe și ai țării, se observă că **rata natalității** județului Alba este cea mai scăzută, iar **rata mortalității** este cea mai ridicată. În acest mod, rata sporului natural al județului este negativă și este cea mai mare, în modul, dintre toate județele regiunii.

Județul Alba înregistrează cea mai ridicată **rată a activității** din cadrul regiunii Centru, (75,8%), depășind și rata de activitate de la nivel național.

În perioada 2000-2005, rata de activitate minimă (74,7%) a fost înregistrată în anul 2005, iar rata de activitate maximă (85,8%) a fost în anul 2000.

Rata de ocupare a resurselor de muncă din județul Alba este de 68,5%, valoare ce depășește valoarea înregistrată la nivel regional și național. Din anul 2002, rata de ocupare a avut o evoluție descrescătoare atât la nivel regional, cât și național.

61. Un aspect negativ este și valoarea mare pe care o prezintă **rata mortalității infantile** în județul Alba, față de celelalte județe din regiune și față de media țării.

62. În anii 2001 și 2002, plecările cu domiciliul din comunele din Alba au fost mai reduse, ca număr, față de stabilirile de domiciliu. Începând din 2003, în fiecare an, stabilirile de domiciliu au fost mai puține, ca număr, față de plecări, determinând un **sold migrator negativ**. În **Zona Munților Apuseni se observă, pe toată perioada, un sold migrator negativ semnificativ, care determină rezultatul negativ al mediului rural din județ**.

Soldul migrator intern în mediul rural al județului Alba						
	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Zona Mureșului	225	417	222	307	150	149
Zona Munților Apuseni	-258	-318	-435	-346	-238	-418
Zona Podișului Secașelor și Văii Cugirului	17	138	44	18	7	101
Zona Târnavelor	29	69	6	9	-1	-33
Total mediu rural	13	306	-163	-12	-82	-201

Sursa: DJS Alba; calcule ADVANCES

Migrația internațională prezintă un sold negativ, în mediul rural al județului, în perioada 2001-2006. În anul 2006, au emigrat 31 de locuitori ai comunelor din Alba, iar persoanele străine care s-au stabilit în mediul rural al județului au fost în număr de 4. Astfel, soldul migrației internaționale a fost negativ, numărul emigranților fiind mai mare cu 27 de persoane față de cel al imigranților.

Forța de muncă

63. În 2006, **resursele de muncă** ale județului Alba erau de 242.500 persoane, reprezentând 17,6% din resursele totale ale Regiunii Centru. Din totalul resurselor de muncă ale județului, 52,3 % sunt bărbați și 47,7% femei. Față de anul 2005, resursele de muncă ale județului au

înregistrat o scădere cu aproximativ 1,5%. În anul 2006, c în județul Alba erau 168.600 persoane civile ocupate, cu 7.900 persoane mai puține față de 2002. Raportat la populația activă a județului, populația ocupată civilă reprezintă aproximativ 99%. În totalul populației ocupate civile din regiunea Centru, județul Alba deține un procent de 16,7%.

64. **Structura populației ocupate civile pe sectoare ale economiei** a suferit modificări majore din 1998 până în 2005. Astfel, ponderea populației ocupată în agricultură a scăzut cu 6,5 puncte procentuale, iar în industrie cu 4,1 puncte. Spre deosebire de aceste sectoare, în construcții procentajul populației ocupate a crescut cu 0,6 puncte procentuale, iar sectorul serviciilor dispune în plus cu 9,9 puncte procentuale.

Structura populației ocupate civile în jud. Alba (%)

Sectoare	1998	2000	2004	2005	2006
Agricultură și silvicultură	38,8	39,5	31,3	32,3	30
Industrie	31,6	30,8	29,4	27,5	28,6
Construcții	2,9	2,5	2,9	3,5	3,7
Servicii	26,8	27,2	36,4	36,7	37,7

Sursa: INS

65. În perioada 2001 – 2006 **numărul mediu al salariaților județului** a cunoscut fluctuații semnificative de la an la an, scăderile cele mai importante înregistrându-se în 2002 și 2005. În mediul rural, cele mai mari modificări procentuale anuale au fost înregistrate în Zona Munților Apuseni, unde, în anul 2003, numărul salariaților a crescut cu 44,3% pentru ca, în anul 2005, să scadă cu 28,5%.

66. **Evoluția numărului de salariați din spațiul rural** a fost, în perioada 2001-2006, una pozitivă, fiind caracterizată de o creștere totală cu 4,3%. Cele mai mari modificări procentuale pozitive au revenit Zonei Mureșului (17,8%) și Zonei Podișului Secașelor și Văii Cugirului (12,6%), în timp ce, în Zona Târnavelor, efectivul de salariați s-a diminuat cu 20,3%.

67. Numărul mediu de salariați înregistrat în mediul rural al județului Alba reprezintă, în anul 2006, un procent de 13,6% din totalul județului. Cei mai mulți salariați revin Zonei Mureșului (29,85%). În schimb, raportând numărul salariaților la populația totală, cea mai mare pondere revine Zonei Podișului Secașelor și Văii Cugirului, unde cei 3090 de salariați reprezintă 8,1% din totalul locuitorilor.

Numărul mediu al salariaților din localitățile rurale ale județului Alba (persoane)					
	2001	2004	2005	2006	2006/ 2001
Zona Mureșului	3012	2873	3394	3547	17,76%
Zona Munților Apuseni	2693	4444	3176	2899	7,65%
Zona Podișului Secașelor și Văii Cugirului	2744	2812	2941	3090	12,61%
Zona Târnavelor	2945	2084	2215	2348	-20,27%
Total mediu rural	11394	12213	11726	11884	4,30%

Sursa: DJS Alba; calcule ADDVANCES

68. Numărul mediu al salariaților din mediul rural, pe domenii de activitate Cei mai mulți salariați din mediul rural sunt cuprinși în sectorul industrial (29,85%), în special în domeniile încadrate în industria prelucrătoare (22,16%). Procentele următoare revin învățământului (15,33%), comerțului (14,32%) și agriculturii (11,71%).

În perioada 2001-2006, cele mai mari creșteri ale numărului mediu de angajați au fost înregistrate în sectorul construcțiilor (104,5%), comerț (53,1%) și în industria prelucrătoare (40,8%). Pentru ramurile extractivă și energetică ale industriei, situația este inversă, în perioada analizată acestea înregistrând o scădere a numărului de salariați cu 45% respectiv 37%. Un alt domeniu de activitate cu diminuări importante ale numărului salariaților (20%) în anii 2001-2006 este agricultura.

Industria deține cele mai mari ponderi în numărul de salariați din mediul rural al județului, cele mai mari scoruri fiind aferente Zonei Târnavelor (33%) și Zonei Podișului Secașelor și Văii Cugirului (31,2%). Dintre cele trei ramuri industriale considerate, industria prelucrătoare este cea mai bine reprezentată. Industriei extractive îi revin ponderi considerabile doar în Zona Munților Apuseni (14%) și în Zona Târnavelor (7,4%).

În Zona Târnavelor, agricultura deține un procent de 28,4% din numărul salariaților, procentele celorlalte microregiuni nefiind mai mari de 10% (cel mai mic procent se înregistrează în Zona Munților Apuseni, 4,97%).

Ponderea salariaților din învățământ este de aproximativ 14-15% în zonele rurale considerate, cu excepția Zonei Munților Apuseni, unde personalul din învățământ reprezintă 18% din totalul salariaților.

69. Numărul șomerilor înregistrați în 2006 în județ este de 13.011 persoane, reprezentând 19,4% din numărul total de șomeri din regiunea Centru. În comparație cu anii anteriori, numărul șomerilor este în scădere, în anul 2006 înregistrându-se jumătate din numărul șomerilor din 2000. Majoritatea șomerilor (55,8%) beneficiază de indemnizație de șomaj. Dintre aceștia, **89,5% sunt șomeri cu experiență în muncă**, iar 10,5% sunt fără experiență. Din totalul șomerilor înregistrați în 2006 în județul Alba, 75% au absolvit ciclul primar, gimnazial și profesional, 20% au absolvit ciclul liceal și post-liceal, iar 5% au studii universitare.

70. Rata șomajului înregistrată în județul Alba în 2007 a fost de 5,8%, mai ridicată față de cea regională (5%) și cea națională (4,3%). Rata șomajului a avut o evoluție oscilantă în perioada 2000-2007. Cea mai ridicată rată s-a înregistrat în anul 2000 (12,9%), iar cea mai scăzută în anul 2007 (5,8%).

În funcție de numărul de autorizații eliberate în anul 2007 pentru construirea locuințelor rezidențiale (exclusiv cele pentru colectivități) în mediul rural, județul Alba se află pe locul 35 între celelalte județe ale țării.

V. HABITAT

71. La sfârșitul anului 2006, în județul Alba erau înregistrate un număr de 142544 locuințe, cu 3015 mai multe decât în anul 2000, ceea ce reprezintă o creștere cu 2,12%. Dintre acestea, locuințele din mediul rural reprezintă o pondere de 43,4%. În perioada analizată, numărul de locuințe din mediul rural a crescut cu 703 unități.

Față de anul 2001, în 2006, **fondul de locuințe din mediul rural** cuprindea cu 221 locuințe mai mult, însemnând o creștere de 0,36%. Cea mai mare creștere este cea aferentă Zonei Mureșului, unde erau, în 2006, cu 108 locuințe (0,55%) mai mult față de 2001.

Locuințe existente în localitățile rurale din județul Alba

	2001	2006
Zona Mureșului	19704	19812
Zona Munților Apuseni	16926	16958
Zona Podișului Secașelor și Văii Cugirului	14753	14825
Zona Târnavelor	10257	10266
Total mediu rural	61640	61861

Sursa: DJS Alba; calcule ADVANCES

72. Suprafața locuibilă medie a unei locuințe din mediul rural al județului Alba (**38,3 mp**) este cu un metru pătrat mai mică față de suprafața locuibilă medie a unei locuințe din mediul urban. Microregiunea cu cea mai mare suprafață medie a unei locuințe rurale este Zona Târnavelor, unde o locuință oferă, în medie, o suprafață locuibilă de 42,5 mp. **În Zona Munților Apuseni, o locuință are, în medie, cea mai mică suprafață locuibilă (34,7 mp).** Unui locuitor din mediul rural al județului îi revine, în medie, o suprafață locuibilă de 14,96 mp, cu valori extreme în Zona Podișului Secașelor și Văii Cugirului (15,36 mp, maxim) și în Zona Munților Apuseni (14,15 mp, minim).

73. Numărul de locuințe terminate anual în județul Alba este în scădere în perioada 2000-2006. Astfel, în anul 2006 au fost terminate 215 locuințe, cu 18 mai puțin față de anul 2005 și cu 145 mai puține față de anul 2000. **În mediul rural** au fost terminate în anul 2006 doar 30 de locuințe, reprezentând o pondere de aproape 14% din numărul total de locuințe terminate în județ în acest an. În ultimii doi ani ai perioadei 2000-2006, procente aferente, din acest punct de vedere, mediului rural (9,6% în 2005 și 14% în 2006) sunt mult mai mici decât cele înregistrate în primii cinci ani ai intervalului considerat (49,7% în 2000, 50,22% în 2001, 34,8% în 2004).

74. În anul 2007, în județul Alba, au fost eliberate **263 de autorizații de construire pentru clădiri rezidențiale în mediul rural**, dintre care doar una destinată colectivităților. Acest număr reprezintă 30,8% din totalul autorizațiilor de construire eliberate în 2007 pentru construirea acestui fel de clădiri în județul Alba.

75. În ceea ce privește **dotarea cu utilități**, doar 39 din cele 67 de comune ale județului Alba aveau, în 2006, rețea de distribuție a apei potabile. Tot în acest an, doar 22 de comune din județ aveau rețea de distribuție a gazelor naturale.

VI. CULTURĂ ȘI EDUCAȚIE

Capitalul cultural tangibil

76. Vestigii istorice și situri arheologice. Așezat într-o zonă geografică favorabilă și la încrucișarea unor importante drumuri de legătură cu toate părțile Transilvaniei, județul Alba a fost, din cele mai vechi timpuri, leagăn de istorie multimilenară a poporului român, care a lăsat importante urme arheologice și vestigii istorice.

Legea nr. 5 din 6 martie 2000 privind aprobarea Planului de amenajare a teritoriului național - secțiunea a III-a - zone protejate recunoaște importanța de nivel național a următoarelor monumente și situri arheologice din județului Alba:

Valori de patrimoniu cultural de interes național: monumente și ansambluri de arhitectură și monumente și situri arheologice

Obiectiv	Localizare
Cetatea Alba Carolina	Mun. Alba Iulia
Cetatea Călnic	Com. Călnic
Cetatea Greavilor	Com. Gârbova
Castelul Bethlen-Haller	Com. Cetatea de Baltă
Castelul Bethlen	Com. Șona
Palatul voievodal	Mun. Alba Iulia
Ansamblul urban fortificat	Mun. Alba Iulia
Ansamblul urban fortificat	Orașul Sebeș
Centrul istoric	Com. Roșia Montană
Biserica Sfântul Nicolae	Com. Berghin
Biserica Sfânta Treime	Com. Vidra
Biserica Sfinții Arhangheli	Com. Ponor
Biserica Sfinții Arhangheli	Com. Vadu Moților
Biserica de lemn veche Sfinții Arhangheli	Com. Făcău
Catedrala romano-catolică Sfântul Mihail	Mun. Alba Iulia
Catedrala Sfânta Treime	Mun. Blaj
Biserica fostei mănăstiri ortodoxe	Com. Stremț
Mănăstirea Râmeț	Com. Râmeț
Biserica Sfântul Gheorghe	Com. Lupșa
Biserica Sfântul Nicolae	Orașul Zlatna
Biserica evanghelică	Orașul Sebeș

Galeriile romane ale exploatărilor miniere aurifere	Com. Roșia Montană
Casa de lemn - secolul al XIX-lea	Com. Vidra
Casa - secolele al XVIII-lea	Com. Roșia Montană
Casa - secolul al XVIII-lea	Com. Vadu Moților
Casa Avram Iancu	Com. Avram Iancu
Fortificație	Com. Ciugud
Fortificație dacică	Com. Săsciori
Fortificație dacică; necropolă tumulară (în punctul "Cetățuie")	Orașul Cugir
Cetatea dacică Apoulon (în punctul "Piatra Craivii")	Com. Cricău
Castrul roman al Legiunii a XIII-a Gemina	Mun. Alba Iulia
Apulum; orașele romane Colonia Nova Apulensis și Colonia Aurelia Apulensis (în punctul "Partoș")	Mun. Alba Iulia

Sursa: Legea 5 din 2000 privind aprobarea Planului de amenajare a teritoriului național - secțiunea a III-a - zone protejate

77. Muzeu și colecții: Biblioteca Batthyaneum - Alba Iulia (1792, iar clădirea din 1784); Muzeul de științe naturale - Aiud (1794), al doilea de acest fel, ca valoare, din România, în cele 5 săli fiind expuse peste 3000 de insecte, fluturi, pasări; Muzeul Unirii - Alba Iulia, printre cele mai vechi din țară (1887); Muzeul memorial 'Avram Iancu' - comuna Avram Iancu; Casa memorială 'Blaga' - Lancrăm (la 4 km de Sebeș).

78. Rezervații și monumente ale naturii. Teritoriul județului Alba este presărat cu numeroase monumente ale naturii. Legea nr. 5 din 6 martie 2000 privind aprobarea Planului de amenajare a teritoriului național - secțiunea a III-a - zone protejate, recunoaște **importanța de nivel național a următoarelor rezervații și monumente ale naturii din județului Alba:** 1. Detunata Goală - Comuna Bucium; 2. Râpa Roșie - Orașul Sebeș; 3. Detunata Flocoasă - Comuna Bucium; 4. Pintenii din Coasta Jinei - Comuna Șugag, satul Dobra; 5. Oul Arșitei - Comuna Săsciori, satul Tonea și comuna Pianu; 6. Masa Jidovului - Comuna Șugag, satul Tău Bistra; 7. Stânca Grunzii - Comuna Șugag, satul Tău Bistra; 8. Piatra Despăcată - Comuna Roșia Montană; 9. Peștera

Vânătorile Ponorului - Comuna Ponor; 10. Peștera Ghețarul Scărișoara PN-F - Comuna Gârda de Sus; 11. Peștera Ghețarul de la Vârtope PN-F - Comuna Arieșeni, satul Casa de Piatră; 12. Cheile Râmeșului - Comuna Râmeș, satul Valea Mănăstirii; 13. Huda lui Papară PN-F - Comuna Sălcium, satul Sub Piatră; 14. Pădurea Vidolm - Comuna Ocoliș, satul Vidolm; 15. Poiana cu narcise de la Negrileasa - Comuna Bucium; 16. Molhașurile Căpățânei - Comuna Bistra; 17. Poienile cu narcise din Tecsești - Comuna Întregalde, satul Tecsești; 18. Iezerul Șurianul - Orașul Cugir 20,00; 19. Calcarele de la Ampoița - Comuna Meteș, satul Ampoița; 20. Cheile Întregalde - Comuna Întregalde, satul Modolești; 21. Cheile Vălișoarei - Comuna Livezile, satul Vălișoara; 22. Șesul Craiului-Scărița Belioara - Comuna Poșaga, satul Poșaga de Sus; 23. Calcarele cu orbitoline de la Piatra Corbului - Comuna Meteș; 24. Dealul cu Melci - Comuna Vidra; 25. Pârâul Bobii - Municipiul Aiud, satul Gârbova de Sus; 26. Calcarele de la Valea Mică - Orașul Zlatna, satul Valea Mică; 27. Pădurea Sloboda - Municipiul Aiud; 28. Iezerul Ighiel - Comuna Ighiu, satul Ighiel; 29. Tăul fără fund de la Băgău - Lopadea Nouă; 30. Cheile Gârbișoarei PN-F - Comuna Arieșeni; 31. Cheile Ordâncușei PN-F - Comuna Gârda de Sus; 32. Cheile Albacului PN-F - Comuna Albac; 33. Cheile Văii Morilor - Comuna Vidra, satul Ponorel; 34. Cheile Poșegii - Comuna Poșaga, satul Poșaga de Sus; 35. Cheile Runcului - Comuna Ocoliș, satul Runc; 36. Cheile Pociovaliștei - Comuna Ocoliș, satul Runc; 37. Cheile Glodului - Comuna Almașu Mare, satul Glod; 38. Cheile Cibului - Comuna Almașu Mare; 39. Cheile Caprei - Orașul Zlatna, satul Feneș; 40. Cheile Ampoiței - Comuna Meteș, satul Lunca Ampoiței; 41. Cheile Văii Cetății - Comuna Galda de Jos; 42. Cheile Galdiței și Turcului - Comuna Întregalde; 43. Cascada Vârciorog - Comuna Arieșeni; 44. Cascada Pisoaia - Comuna Vidra, satul Nemeși; 45. Piatra Ceții - Comuna Întregalde; 46. Luncile Prigoanei - Comuna Șugag; 47. Piatra Bulbuci - Orașul Zlatna, satul Feneș; 48. Piatra Tomii - Comuna Ceru Băcăinți, satul Bulbuc; 49. Piatra Varului - Comuna Meteș; 50. Piatra Boului - Comuna Meteș; 51. Piatra Poienii - Comuna Ighiu, satul Ighiel; 52. Piatra Grohotișului - Comuna Ighiu, satul Ighiel; 53. Bulzul Gălzii - Comuna Galda de Jos; 54. Cheile Gălzii - Comuna Galda; de

Jos; 55. Cheile Tecseștilor - Comuna Întregalde; 56. Cheile Pravului - Comuna Râmeș, satul Cheia; 57. Cheile Piatra Bălții - Comuna Râmeș, satul Cheia; 58. Cheile Geogelului - Comuna Ponor; 59. Cheile Plaiului C - Comuna Livezile; 60. Avenul din Hoanca Urzicarului PN-F - Comuna Roșia Montană; 61. Coiba Mică PN-F - Comuna Arieșeni, satul Casa de Piatră; 62. Coiba Mare PN-F - Comuna Arieșeni, satul Casa de Piatră; 63. Peștera Vârtopeșu - Comuna Arieșeni, satul Casa de Piatră; 64. Huda Orbului PN-F - Comuna Arieșeni, satul Casa de Piatră; 65. Hodobana PN-F - Comuna Arieșeni, satul Hodobana; 66. Avenul cu două intrări PN-F - Comuna Arieșeni, satul Hodobana; 67. Izbulul Tăuzului PN-F - Comuna Arieșeni, satul Hodobana; 68. Hoanca Apei PN-F - Comuna Gârda de Sus; 69. Avenul de la Tău PN-F - Comuna Gârda de Sus; 70. Pojarul Poliției PN-F - Comuna Gârda de Sus; 71. Avenul din șesuri PN-F - Comuna Gârda de Sus; 72. Izbulul Poliției PN-F - Comuna Gârda de Sus; 73. Izbulul Coteșul Dobreștilor PN-F - Comuna Gârda de Sus; 74. Peștera de sub Zgurăști PN-F - Comuna Gârda de Sus; 75. Peștera Poarta lui Ionele PN-F - Comuna Gârda de Sus; 76. Peștera Dirninii PN-F - Comuna Horea, satul Mătișești; 77. Izbulul Mătișești PN-F - Comuna Horea, satul Mătișești; 78. Peșterile Lucia - Comuna Sohodol; 79. Peștera de la Groși - Comuna Sălcium, satul Sub Piatră; 80. Cheile Mândruțului - Comuna Scărișoara; 81. Cheile Silosului - Comuna Rimetea, satul Colțești; 82. Cheile Mănăstirii - Comuna Râmeș, satul Valea Mănăstirii; 83. Piatra Corbului - Comuna Roșia Montană.

- 79. Parcul Natural Apuseni** este situat în vestul României, în partea central-nord-vestică a Munților Apuseni, întinzându-se pe o parte din masivele Bihor la sud și Vlădeasa la nord, pe teritoriul administrativ a trei județe (Cluj 40%, Bihor 32%, **Alba 28%**). **Parcul Natural Apuseni este printre ultimele zone naturale de carst împădurit de asemenea dimensiuni din Europa.**

Clasificarea peșterilor din Parcul Național Apuseni¹

Categoria	Județul	Peșteri
Peșteri integral de Clasă A	Alba	P. Pojarul Poliței, Avenul de la Tău, P. Hoanca Apei, P. Dârninii;
	Bihor	Ghețarul Focul Viu, P. Micula, P. Smeilor de la Onceasa, P. Piatra Altarului, P. cu Oase
	Cluj	P. Vârfurașu, Avenul Poienița.
Peșteri cu sectoare de Clasă A și B:	Alba	Ghețarul Scărișoara, P. de sub Zgurăști
	Bihor	P. Urșilor-Chișcău, P. Rece, P. Poarta Alunului, P. Cerbului (Galeria Helictitelor), Avenul cu Vacă (Galeria Jderilor)
	Cluj	P. Mare de pe Valea Firii (cunoscută și ca P. Humpleu)
Peșteri integral de Clasă B	Alba	Ghețarul de la Vârtoș, P. Coiba Mare, P. Hodobana, Avenul cu Două Intrări, Avenul din Șesuri
	Bihor	Avenul din Hoanca Urzicarului, P. Ponorul Mare, P. Diaciază, Izbucul Alunul Mic
Peșteri cu sectoare de Clasă B și C	Bihor	P. Cetățile Ponorului
Peșteri integral de Clasă C	Alba	P. Coiba Mică, Izbucul Tăuz, Izbucul Cotețul Dobreștilor, Izbucul Poliței, Poarta lui Ionele, Izbucul Mătișești
	Bihor	Avenul Bortig, Cetățile Rădesei

Sursa: Administrația Parcului Natural Apuseni

¹Clasificarea peșterilor se face în conformitate cu specificațiile Legii nr. 462/2001, modificată și completată prin Legea nr. 345/2006 și ale OM nr. 604/2005 privind clasificarea peșterilor, după cum urmează: "**Clasa A:** peșteri de valoare excepțională care, prin interesul științific sau unicitatea resurselor sunt reprezentative pentru patrimoniul speologic național și internațional; **Clasa B:** peșteri de importanță națională care se disting prin mărime, raritatea resurselor și prin potențial turistic; **Clasa C:** peșteri de importanță locală, protejate pentru semnificația lor geologică, peisagistică, hidrologică, istorică sau pentru dimensiunile lor; **Clasa D:** peșteri care nu întrunesc condițiile pentru a fi incluse în clasele A, B și C." (L. 462/2001).

Capitalul cultural intangibil

80. Țara Moților. "Țara Moților" cuprinde porțiuni din actualele județe Alba, Arad, Bihor, Cluj și Hunedoara. O porțiune din regiune este parte a Parcului Natural Apuseni. "Țara Moților" din județul Alba este un focar de artă și obiceiuri populare, distingându-se localitățile: Avram Iancu (tradiționala vatră a tulnicului folosit de femei, unde se află o vestită echipă de tulnicărese); Bucium (cel mai bogat și mai interesant port popular românesc din această parte a țării); Căpâlna (obiceiuri legate de existența oierilor); Bucerdea Vinasă și Briia (școală populară de arte: țesături, cusături), Laz și Vinerea (pictură pe sticlă); Săsciori (ceramică roșie smălțuită și nesmălțuită); Sugag (școală populară de artă: cioplitul lemnului); Vidra și Horea (așezare tipic moțească, cu meșteri tulnicari și ciubărași).

81. Târgurile și sărbătorile tradiționale (Târgul de fete de la Găina, Târgul de Turism Rural de la Albac, Ziua Lemnarului, Cununa Grâului), alături de festivalurile cântecului românesc, au o relevanță majoră pentru identitatea culturală a spațiului rural al județului Alba.

Infrastructura culturală

82. Biblioteci. La nivel județean, numărul total al bibliotecilor a înregistrat o ușoară scădere începând cu anul 2000, de la 266 unități în 2000, la 258 unități în 2006. De-a lungul acestei perioade, **numărul bibliotecilor publice** s-a menținut constant la 75. Dintre acestea, 65 sunt biblioteci comunale, 9 sunt biblioteci municipale sau orașenești, iar 1 este județeană. Cu excepția comunelor Cut (Zona Podișului Secașelor și Văii Cugirului) și Bucerdea Grânoasă (Zona Târnavelor), toate localitățile rurale dețin o bibliotecă publică. Aceștia li se adaugă bibliotecile școlare la care au acces doar elevii și cadrele didactice locale.

83. Volumele existente în biblioteci. În perioada 2000 – 2006, numărul total al volumelor existente în bibliotecile din județul Alba s-a situat la un nivel mediu de 2.861.590 unități, existând fluctuații minore de la an la an față de această valoare medie, cu excepția anului 2001, când numărul volumelor a cunoscut o creștere cu 18% față de anul precedent. Începând cu 2002 numărul volumelor a fluctuat nesemnificativ de la an la an, cu aproximativ $\pm 3,3\%$, în anul 2006 existând cu doar 1,61% volume mai multe decât în anul 2002.

84. Cititori înscriși. În anul 2006, 23% din populația totală a județului Alba era înscrisă la cel puțin o bibliotecă, gardul de cuprindere a populației fiind apropiat de cel regional (24,73%) sau cel național (23,1%). În ceea ce privește evoluția numărului de cititori înscriși se remarcă o tendință accentuată de scădere a numărului acestora, cu aproximativ 2287 cititori anual. În anul 2006, aproximativ 69.325 dintre cititorii înscriși la biblioteci proveneau din mediul urban, iar aproximativ 18.193 din mediul rural. Tendința de scădere a numărului de cititori înscriși se menține și în mediul rural.

În comparație cu județele din Regiunea Centru, **județul Alba se caracterizează, alături de Sibiu, printr-un grad foarte ridicat de înscriere a populației rurale la bibliotecile comunale** (media regională - 7,13%, media națională - 8,15%).

85. Instituții de spectacole și concerte. La nivelul județului Alba, conform datelor INS, există o singură instituție de spectacole, aceasta fiind în Municipiul Alba.

86. Număr muzee. De-a lungul perioadei 2000-2006, numărul muzeelor din județul Alba a crescut de la 10 la 15. Această creștere a numărului de muzee a contribuit, în mod determinant, la creșterea numărului vizitatorilor.

Educație

87. Sistemul de învățământ din județul Alba oferă posibilitatea specializării pe nivelurile de pregătire educațională, incluzând toate ciclurile de învățământ, de la cel preșcolar la cel universitar. În Alba Iulia funcționează Universitatea „1 Decembrie 1918” și alte două filiale ale unor universități din țară.

88. Tendința observată pentru ultimii ani este una de **scădere a efectivului de elevi înscriși**, în strânsă legătură cu involuția numărului populației cuprinse în grupele de vârstă ce se încadrează în vârsta de școlarizare.

89. În anul școlar 2006-2007, **gradul general de cuprindere în învățământ** a populației județului a fost de 71,1%, mai mic față de cel înregistrat în anii 2001-2002 și 2005-2006. Scăderea este generată de involuția rezultatului aferent învățământului postliceal, de maiștri și superior, pentru că tendința generală a gradului de cuprindere în învățământul obligatoriu este una de creștere. Cea mai mare modificare pozitivă a acestui procent se înregistrează în cazul învățământului preșcolar, unde, față de anul școlar 2001-2002, gradul de cuprindere a crescut cu 7,6 puncte procentuale. Față de anii premergători, și în cazul învățământului liceal, profesional și de ucenici se observă o creștere a gradului de cuprindere a populației. Față de anul 2003-2004, de exemplu, acesta a crescut cu 4 puncte procentuale.

90. Din cele 34 de **instituții de învățământ liceal** din județ, 14 (41,2%) au profil industrial, 11 (32,3%) sunt licee teoretice, iar 3 (8,8%) sunt seminarii teologice. Lipsesc, dintre profilele liceelor din județ, domenii precum informatica, pedagogia și silvicultura.

Cea mai mare parte a numărului de elevi înscriși în învățământul liceal sunt cuprinși în liceele teoretice (43,8%), cărora le aparțin și 38% din numărul anual al

absolvenților. Urmează, din acest punct de vedere, liceele industriale, în care sunt înscriși 30,8% dintre elevi și 28,2% dintre absolvenți.

91. Specializările științelor economice domină **învățământul superior**, din prisma numărului de studenți înscriși (38,9%), urmate de cele universitar pedagogice (33,5%). **În perioada 2001-2007, numărul studenților ce urmau cursurile universitare în județ a scăzut cu 25%.** Cel mai mare procent de scădere este înregistrat de domeniul juridic, al cărui număr de studenți s-a redus cu 56%. Procente mari de scădere revin și specializărilor universitare pedagogice (29,6%) și științelor economice (26,1%). Singurele specializări care au înregistrat creșteri ale numărului de studenți înscriși (32,9%) sunt cele tehnice, în special Topografia și Cadastrul (105,1%).

92. Datorită reformelor și reorganizării administrative ale învățământului, în ultimii ani, **numărul unităților de învățământ din mediul rural** s-a diminuat foarte mult, dar asta nu înseamnă că au fost desființate în masă școlile sau grădinițele existente. În general, unitățile de învățământ dintr-o localitate au fost comasate, din punct de vedere administrativ. Astfel, au fost formate unități de învățământ reprezentate, de obicei, de către cea mai importantă școală a localității, având subordonate alte structuri de învățământ, de nivel echivalent sau nu.

În anul 2006, în mediul rural funcționau 70 de unități de învățământ, iar în anul 2007 numărul acestora a crescut cu 5 unități.

Conform datelor primite de la Inspectoratul Școlar Județean Alba, în localitățile rurale ale județului erau înscriși, în anul școlar 2007-2008, 4934 copii în grădinițe și 13053 elevi în învățământul primar și gimnazial. Astfel, gradul de cuprindere în învățământ pentru populația școlară din mediul rural este de 86,4%, 79,5% pentru învățământul preșcolar și 89,4% pentru învățământul primar și gimnazial.

93. **Evoluția numărului de copii înscriși în grădinițele din mediul rural** a evoluat asemănător cu ponderile grupelor de vârstă aferente. Raportat la personalul didactic, rezultă o medie de 18 copii ce revin unui educator, cea mai mare valoare fiind înregistrată în Zona Podișului Secașelor și Văii Cugirului, unde unui cadru didactic îi revin 20 de copii.

Indicatori privind învățământul preșcolar din mediul rural, 2006

	Număr copii înscriși	Personal didactic	Număr copii / un cadru didactic
Zona Mureșului	1589	91	17,5
Zona Munților Apuseni	952	55	17,3
Zona Podișului Secașelor și Văii Cugirului	1318	66	20,0
Zona Târnavelor	1102	68	16,2
Total mediu rural	4961	280	17,7

Sursa: DJS Alba; calcule ADVANCES

94. **Numărul elevilor înscriși în clasele primare** ale instituțiilor de învățământ din mediul rural al județului Alba a scăzut, în perioada 2001-2006, cu 9,94%, cea mai mare descreștere anuală fiind aferentă anului 2004 (-5,46%). Dintre cele patru microregiuni, Zona Mureșului prezintă cea mai mare scădere a efectivului de elevi din ciclul primar din rețeaua rurală de învățământ a județului. În anul 2006, în această zonă erau înregistrați cu 15,2% mai puțini elevi în clasele I-IV față de 2001.

Personalul didactic cuprins în învățământul primar din mediul rural a scăzut, de asemenea, în perioada analizată, dar procentul de scădere (5,5%) a fost mai mic față de cel aferent elevilor. Astfel, în anul 2006, unui cadru didactic cuprins în învățământul primar din mediul rural din Alba îi reveneau, în medie, 13,4 elevi, cea mai mare valoare a acestui raport revenind Zonei Târnavelor (16,3 elevi/cadru didactic), iar cea mai mică fiind înregistrată în Zona Munților Apuseni (11,4 elevi/cadru didactic).

Indicatori privind învățământul primar din mediul rural, 2006

	Număr elevi înscriși	Personal didactic	Număr elevi / un cadru didactic
Zona Mureșului	1818	125	12,8
Zona Munților Apuseni	1852	163	11,4
Zona Podișului Secașelor și Văii Cugirului	1766	122	14,5
Zona Târnavelor	1419	87	16,3
Total mediu rural	6855	497	13,4

Sursa: DJS Alba; calcule ADVANCES

95. Scăderea numărului de elevi înscriși în **învățământul gimnazial din** spațiul rural al județului a fost mai mare față de cea aferentă învățământului primar, în perioada 2001-2006. Astfel, procentul de scădere general la care facem referire este de 18,3%, având valori maxime în Zona Târnavelor (24,54%) și în Zona Mureșului (21,82%). Personalul didactic din învățământul gimnazial a înregistrat, de asemenea, o reducere a efectivului din mediul rural cu 16,1%, pe parcursul perioadei 2001-2006.

Indicatori privind învățământul gimnazial din mediul rural, 2006

	Număr elevi înscriși	Personal didactic	Număr elevi / un cadru didactic
Zona Mureșului	1652	186	8,9
Zona Munților Apuseni	1843	229	8,0
Zona Podișului Secașelor și Văii Cugirului	1646	165	10,0
Zona Târnavelor	1064	121	8,8
Total mediu rural	6205	701	8,9

Sursa: DJS Alba; calcule ADVANCES

96. Cea mai frecvent semnalată problemă a procesului de învățământ este numărul redus al elevilor și faptul că **involuția acestuia continuă**. Astfel, administrațiile publice din localitățile rurale ale județului preconizează chiar desființarea unor unități școlare în următorii ani din cauza efectivului prea scăzut de elevi. Microregiunea rurală unde se manifestă cel mai pregnant această

problemă este Zona Munților Apuseni, unde 71,43% dintre aprecierile primăriilor au făcut referire la problema, respectiv, pericolul pe care îl reprezintă diminuarea populației școlare. Această situație este rezultatul scăderii continue a ratei natalității în mediul rural al județului, în general și în Zona Munților Apuseni, în special.

Nu doar efectivul elevilor reprezintă o problemă ci și cel al cadrelor didactice calificate. Aspectul acesta prezintă câteva nuanțe, existând cazuri în care personalul didactic este alcătuit din suplinitori, în alte situații cadrele didactice titulare sunt nevoite să facă naveta din alte localități, îngreunând procesul educativ.

Un alt obstacol ce se face resimțit este **starea bazei materiale utilizate de către unitățile școlare**. Se face referire atât la infrastructura ce necesită reparații capitale cât și la lipsa dotărilor și a materialelor didactice necesare desfășurării în condiții normale a procesului de învățământ.

O situație deosebită se înregistrează în Zona Podișului Secașelor și Văii Cugirului unde, în comuna Șugag, Școala cu clasele I-IV Tău-Bistra și Școala cu clasele I-IV Mărtinie 2 funcționează în spații închiriate, aflate în proprietate privată.

Probleme întâmpinate în procesul de învățământ public din mediul rural al județului Alba

	Problema / obstacolul întâmpinat	Frecvența de apariție
Zona Mureșului	lipsa utilităților edilitare	23,20%
	lipsa materialelor didactice și a dotărilor necesare procesului de învățământ	21,00%
	numărul redus al elevilor	21,00%
	lipsa cadrelor didactice	12,30%
	lipsa accesului la Internet	12,00%
	distanțele mari pe care trebuie să le parcurgă elevii până la școală	10,50%

	Problema / obstacolul întâmpinat	Frecvența de apariție
Zona Munților Apuseni	numărul redus al elevilor	71,43%
	lipsa cadrelor didactice	8,57%
	starea precară a infrastructurii fizice	8,57%
	lipsa unui spațiu propriu instituției de învățământ	5,71%
	lipsa materialelor didactice și a dotărilor necesare procesului de învățământ	2,86%
	lipsa utilităților edilitare	2,86%
Zona Podișului Secașelor și Văii Cugirului	starea precară a infrastructurii fizice	46,15%
	numărul redus al elevilor	30,77%
	acces dificil la unitatea de învățământ	15,38%
	lipsa materialelor didactice și a dotărilor necesare procesului de învățământ	7,69%
Zona Târnavelor	lipsa cadrelor didactice	50,00%
	numărul redus al elevilor	50,00%

Sursa: administrațiile publice locale ale comunelor din județul Alba

VII. ASISTENȚĂ SOCIALĂ ȘI SĂNĂTATE

Asistență socială

97. Numărul mediu al pensionarilor din județul Alba în perioada 1995 – 2006 a înregistrat un trend crescător între anii 1995 – 2001 (de la 90.672 în anul 1995 la 104.262 în anul 2001), în perioada 2002 – 2006 trendul fiind descrescător. În anul 2006 numărul mediu de pensionari din județ a fost de 93.463 (1,6% din totalul pensionarilor din România).

Ponderea pensionarilor în totalul populației inactive este destul de ridicată (39,8% la Recensământul din 2002). **Această pondere este mai ridicată în mediul rural** (43,5%) decât în mediul urban (36,9%) ca urmare a structurii demografice diferite.

Majoritatea pensiilor acordate în județ provin din asigurări sociale de stat (86,7%). Ponderea acestora în totalul pensionarilor este în creștere, în perioada 1995-2006, în detrimentul pensionarilor agricultori. De asemenea, raportul dintre numărul de salariați și numărul de pensionari a scăzut foarte mult, în perioada considerată, ajungând, în anul 2006, aproape de 1. Din interpretarea acestui rezultat reiese că unui salariat din județ îi revine un pensionar de asigurări sociale de stat.

98. În cadrul a 41 de unități de protecție a copiilor din județul Alba sunt ocrotiți 630 de minori. Cei mai mulți dintre aceștia sunt cuprinși în centrele de tip familial (33%) și centre de plasament de tip clasic (24,1%).

99. În centrele sociale destinate adulților din județul Alba erau asistate 750 de persoane în anul 2006, dintre care 423 (56,4%) erau cuprinse în centre de recuperare și reabilitare neuropsihică. Numărul vârstnicilor asistați în cămine pentru bătrâni a scăzut cu 10 persoane în

perioada 2001-2006, iar numărul adulților ce beneficiază de serviciile centrelor de îngrijire și asistență socială a scăzut cu 45 de persoane, în aceeași perioadă. De asemenea, **locurile disponibile în cantinele de ajutor social s-au redus cu 66,4%**, în timp ce numărul mediu zilnic al beneficiarilor acestora a scăzut cu 53,3%.

Sănătate

100. La nivel județean, **personalul medico-sanitar** din mediul privat a înregistrat creșteri importante în perioada 2001-2006, în detrimentul personalului din sectorul public. Astfel, numărul medicilor din sectorul privat s-a dublat, numărul stomatologilor a crescut cu 36,6%, iar numărul cadrelor sanitare medii a crescut cu 68,4%. Totuși, diminuarea efectivă (persoane) a personalului medico-sanitar din sectorul public este mai mare, având drept efect scăderea valorii raportului dintre numărul de cadre medico-sanitare la 10.000 de locuitori.

101. În perioada 2000-2006, **numărul de paturi** disponibile în spitalele din județ a scăzut cu 466 unități (15,8%), pe când numărul bolnavilor internați a crescut cu 19650 de persoane (24,6%). Totuși, raportat la 1000 de locuitori, numărul mediu de paturi de spital este egal cu cel calculat la nivel național (6,6 paturi/1000 loc), iar disponibilul județului (904835 locuri-zile spitalizare) este mai mare față de necesarul înregistrat în anul 2006 (753546 om-zile spitalizare).

102. **Numărul de locuitori ce revin unui cabinet medical individual din sectorul public** ce revine unui **locuitor din mediul rural al județului (1720)** este mai mic față de media națională (2424), arătând o situație favorabilă, în special în Zona Mureșului, unde unui cabinet medical public îi revin 1601 persoane.

103. În ceea ce privește situația **cabinetelor stomatologice** din sectorul public. În mediul rural din Alba, unui astfel de cabinet îi revin 13.191 de persoane, în timp ce media națională este de 6603 persoane/cabinet stomatologic.

Situația cea mai negativă se înregistrează în Zona Mureșului, unde funcționează doar două cabinete stomatologice publice, ceea ce înseamnă că unuia dintre acestea îi revin 24821 de persoane. În Zona Târnavelor, valoarea acestui raport este cea mai mică. Unui cabinet stomatologic public ce funcționează în mediul rural din această microregiune, îi revin 5776 persoane, mai puține chiar față de media națională.

104. **Sectorul privat nu reușește să suplinească lipsa unităților medicale din mediul rural**, în județul Alba. Astfel, în Zona Mureșului funcționează un singur cabinet medical privat, înființat în anul 2006, iar în Zona Munților Apuseni există un cabinet medical de specialitate, înființat în același an. Nici unul din cele 5 cabinete stomatologice înregistrate în mediul rural al județului nu funcționează în Zona Mureșului, acolo unde este cea mai stringentă nevoie.

105. **Numărul unităților medico-sanitare ce funcționează în localitățile rurale este insuficient.** De exemplu, numărul mediu al dispensarelor medicale ce revin la 10.000 de locuitori din mediul rural al județului Alba este de 4,3 unități, o valoare mai mare înregistrându-se doar în Zona Munților Apuseni. Pe lângă numărul mic al unităților, trebuie ținut cont și de dispersia geografică eterogenă a locuitorilor, aflați la distanțe mari, în zone cu accesibilitate dificilă față de punctele medicale sau farmaceutice.

106. În mediul rural activează un număr de 96 de **medici** în sectorul public, reprezentând 16,8% din totalul medicilor la nivel județean. 92 dintre aceștia sunt medici de

Cele mai multe unități economice din județul Alba activează în comerț (34,7%), servicii (31,7%) și industrie (19%). Numărul unităților locale active din sectorul Construcții a crescut în 2006 față de 2005 cu 18,20%.

familie. Stomatologii din mediul rural reprezintă 17% din totalul județului.

Personalul mediu sanitar numără 123 de persoane, adică 7% din totalul județului. Acestora li se adaugă încă doi medici, un stomatolog, 35 de farmaciști și 25 de persoane cu pregătire medicală medie.

În mediul rural al județului Alba, la 10.000 de locuitori revin 6,24 medici, un raport cu o valoare mică, situată sub media județului (16,6 medici la 10.000 loc) și sub media națională (21,7 medici la 10.000 loc). O altă interpretare a acestui raport este că unui medic îi revin 1601 locuitori din mediul rural al județului, de 3,5 ori mai mulți față de media țării (460 loc/medic). Nici personalul mediu sanitar nu este suficient, la 10.000 de locuitori din spațiul rural revenind doar 9,4 cadre medii, în timp ce media țării este de 58,7 cadre medii sanitare la 10.000 de locuitori. De altfel, unui medic din spațiul rural îi revin 1,5 cadre medii, o valoare de aproape două ori mai mică față de media națională (2,7 cadre medii la un medic).

- 107.** Printre problemele semnalate de primăriile comunelor din județ se numără **dotarea specifică precară a unităților medicale, insuficiența farmaciilor și a cabinetelor stomatologice și starea tehnică proastă a infrastructurii fizice.**

Proiectele de investiții ce vor fi realizate până în anul 2013 sunt, conform aceluiași surse, în număr de 9 și totalizează 0,86 milioane euro. Dintre acestea, un proiect presupune construirea unui cabinet stomatologic în Zona Mureșului, în valoare de 64 de mii de euro, restul vizând reabilitarea infrastructurii fizice existente (3 proiecte în Zona Munților Apuseni și 5 proiecte în Zona Podișului Secașelor și Văii Cugirului).

VIII. MEDIUL ECONOMIC RURAL. INVESTIȚII

Activitatea întreprinderilor

- 108.** Numărul unităților economice active din județul Alba a fost mai mare în 2006 (7130 unități), față de 2005 (6776 unități), cu 354 de unități, reprezentând o creștere anuală de 5,2%. Comerțul cuprinde cele mai multe unități economice din județul Alba (34,7%), fiind urmat de servicii (31,7%) și industrie (19%).

- 109.** Întreprinderile cuprinse în clasa **IMM-urilor** (micro, mici și mijlocii) **reprezintă cea mai mare pondere (99,4%)** din totalul unităților economice active în județul Alba în anul 2006. Agenții economici ce activează în comerț sunt, cu o singură excepție, IMM-uri, situația fiind aceeași și în construcții. Cele mai multe întreprinderi mari din județul Alba se găsesc în industrie (75,6%), dar numărul acestora a scăzut în 2006 față de 2005 cu 8 unități (6 unități la nivel general).

- 110.** Industria contribuie cu cel mai mare procent (48%) la formarea cifrei de afaceri totală a județului, următoarele ponderi, ca mărime, revenind comerțului (29,6%) și serviciilor (12,8%). Sectorul construcțiilor are un aport de doar 6,5% la cifra de afaceri totală, dar acest procent este în creștere față de anul 2005 cu aproximativ 1,5 puncte.

Industrie

- 111.** Numărul unităților active în industrie în județul Alba a crescut în anul 2006 față de 2005 cu 9 unități, de la 1345 unități la 1354. Acest rezultat de datorează creșterii numărului de IMM-uri din industrie cu 17 unități (9 microîntreprinderi și 8 întreprinderi mici și mijlocii) și scăderii numărului de întreprinderi mari, cu 8 unități. Cele mai multe unități din județul Alba ce activau în anul 2006 în industrie (44,1%) produc în principal bunuri intermediare (exclusiv energie, apă și automobile).

Urmează, ca pondere din totalul unităților din industrie, cele care produc în principal bunuri de durată limitată, altele decât cele agricole și alimentare (19,4%). Agenții economici din industriile agricole și alimentare dețineau, în anul 2006, 17,3% din numărul total de unități active din industrie, în județul Alba.

Cifra de afaceri a unităților economice industriale din județul Alba a înregistrat o creștere valorică de 505,15 milioane lei sau 168,16 milioane euro, în anul 2006 față de 2005. Creșterea procentuală corespunzătoare este de 15,75% (pentru lei) sau 19% (pentru euro).

Ramura industrială cu cea mai mare cifră de afaceri este cea a bunurilor intermediare (exclusiv energie, apa și industria de automobile). Întreprinderile din acest domeniu au o cifră de afaceri care înseamnă 53,6% din cifra de afaceri a industriei, în total. Ponderi importante, din acest punct de vedere, au și industriile agricole și alimentare (15,9% din total industrie) și industriile orientate în principal către producția de bunuri de consum de durată limitată (9,1%).

Comerț și servicii

112. Numărul de unități economice active în domeniul serviciilor din județul Alba a crescut în anul 2006 față de anul precedent cu 190 de unități (9,3%), de la 2066 la 2258. Cea mai mare creștere numerică le-au înregistrat unitățile din „Închirieri și servicii furnizate în principal întreprinderilor, asanarea, salubritizarea și gestionarea deșeurilor” (84), iar cea mai mare creștere procentuală corespunde serviciilor de poștă și telecomunicații.

Petru perioada 2005 – 2006, creșterea numărului de **firme din comerț** din județul Alba este mică: 2453 în 2005, respectiv 2476 în 2006.

113. Cifra de afaceri realizată de sectoarele servicii și comerț reprezintă 12,8%, respectiv 29,6% din cifra de afaceri totală realizată în anul 2006 de către mediul economic al județului Alba. Creșterea cifrei de afaceri din servicii a fost în anul 2006, raportat la rezultatele financiare din 2005, de 117,1 milioane lei (40 milioane euro), reprezentând un spor cu 13,4% pentru lei sau 16,6% pentru euro. Cea mai mare creștere a acestui indicator a fost înregistrată de întreprinderile din închirieri (locație) și servicii furnizate în principal întreprinderilor asanarea, salubritizarea și gestionarea deșeurilor: 51,3% pentru lei și 55,6% pentru euro.

Cel mai mare aport la cifra de afaceri din servicii o au firmele ce prestează **activități de transport (38%)**, urmate de unitățile care au ca activitate principală **vânzarea, întreținerea și repararea autovehiculelor și a motocicletelor, comerțul cu amănuntul al carburanților (27,8%)**. Întreprinderile mici și mijlocii contribuie cu 61,5% la cifra de afaceri totală din servicii, iar microîntreprinderile cu 31,1%. Analog, în comerț, întreprinderile mici și mijlocii dețin 71,1%, iar microîntreprinderile 27,9% din cifra de afaceri totală.

Agricultura

114. Terenul agricol administrat de localitățile rurale reprezintă 81,4% din totalul județului și 54,9% din suprafața totală a mediului rural. Microregiunea cu cea mai mare pondere în suprafața agricolă totală este Zona Mureșului (31,9%), iar în Zona Târnavelor se înregistrează cea mai mare pondere (74,3%) a suprafeței agricole în suprafața totală a spațiului rural al microregiunii.

115. Cea mai mare parte a terenului agricol rural este ocupată de pășuni și fânețe (36,35% respectiv 21,56%, cumulativ 57,91%), suprafața arabilă reprezentând 40,03%, iar viile și livezile ocupând 0,93% respectiv 0,52% (cumulativ 1,45%) din suprafața agricolă rurală.

Zona Mureșului deține cea mai mare parte din terenul arabil (39,1%) și din livezile și pepinierele pomicole (43,3%) din localitățile rurale ale județului. Zona Munților Apuseni deține cea mai mare pondere din suprafețele ocupate cu pășuni (36,5%) și fânețe (41,2%), iar cea mai mare suprafață cultivată cu vii și pepiniere viticole (42,9% din total) se găsește în Zona Târnavelor.

- 116.** Conform rezultatelor Recensământului General Agricol realizat în anul 2002, în județul Alba existau 92.909 exploatații agricole, reprezentând 19,5% din totalul Regiunii Centru. Din acestea, o pondere de 99,3% sunt exploatații agricole individuale.

Din suprafața agricolă totală a județului, exploatațiile agricole utilizează doar 91,45%, adică 300.589,62 ha. Ponderile ce revin celor două tipuri de exploatații agricole (individuale și cu personalitate juridică) sunt aproximativ egale, dar suprafața medie ce revine unei exploatații agricole cu personalitate juridică este mult mai mare (252,33 ha) față de cea a exploatațiilor individuale (1,78 ha). Aceste valori sunt dovada fragmentării excesive pe care o prezintă suprafețele agricole aflate în proprietate privată individuală, majoritate în județul Alba.

- 117. Exploatațiile agricole din mediul rural** al județului Alba înseamnă 67,76% din totalul județean și numără 62.955 unități. Cvasitotalitatea acestora (99,3%) sunt exploatații individuale, care reprezintă 67,74% din numărul total al acestui fel de exploatații din județ. Numărul unităților cu personalitate juridică este foarte mic, în comparație cu cele individuale. Însă, raportat la numărul total al județului, exploatațiile cu personalitate juridică din mediul rural reprezintă 71%.
- 118. Ponderile ce revin celor patru microregiuni** din totalul exploatațiilor agricole sunt, de asemenea, proporționale cu întinderile totale ale acestora. Astfel, 34,63% din total

revine Zonei Mureșului, 25,95% corespunde Zonei Munților Apuseni, în Zona Podișului Secașelor și Văii Cugirului funcționează 23,17% din exploatațiile agricole rurale ale județului, iar Zona Podișului Târnavelor cuprinde 16,25% din acestea.

Suprafața agricolă medie utilizată de o exploatație agricolă din comunele județului Alba este de 3,8 ha, o valoare ce depășește ușor media județului. Se observă o variație a acestei medii la nivel de zone, cu valori mai mari în Zona Munților Apuseni și în Zona Târnavelor. Această situație este explicată prin felul culturilor și speciilor agricole preponderente în aceste zone.

În Zona Mureșului se observă cel mai ridicat grad de fragmentare al terenurilor agricole. Astfel, în acest areal, unei exploatații agricole îi revin, în medie, 3,5 ha de teren agricol, sau 100 ha de teren agricol sunt folosite de circa 29 de unități.

- 119. Analizând numărul total al echipamentelor și utilajelor agricole** și numărul exploatațiilor din mediul rural ce le utilizează, rezultă un procent de 43,9% al unităților ce folosesc în activitățile specifice tractoare agricole. Cea mai mare pondere revine Zonei Târnavelor (68,23%), iar cea mai mică se înregistrează în Zona Munților Apuseni (1,81%). De asemenea, se observă un grad mai ridicat de mecanizare a activităților agricole din zona Târnavelor, pe când în Zona Munților Apuseni situația este opusă, predominând atelajele cu tracțiune animală și utilajele agricole ale acestora.

În mediul rural al județului, la 100 de hectare de teren agricol utilizat revine, un medie, un tractor, număr foarte mic în comparație cu mediile europene (circa un tractor la 12,7 ha!). Valorile acestui raport variază, însă, în funcție de zonele componente ale județului. Astfel, cea mai mare valoare medie se înregistrează în Zona Mureșului (1,66 tractoare la 100 ha teren agricol utilizat),

iar cea mai mică, în Zona Munților Apuseni (0,16 tractoare la 100 ha teren agricol utilizat).

În cele ce privesc sistemele de irigații, doar 20 din exploatațile agricole rurale ale județului utilizează echipamente (mobile sau imobile) pentru irigații. În mediul analizat, existau, în anul 2002, 13 astfel de echipamente, dintre care 6 se găseau în Zona Mureșului, 4 în Zona Târnavelor, 3 în zona Munților Apuseni și doar unul în Zona Podișului Secașelor și Văii Cugirului.

- 120. Producția agricolă.** Cel mai mare procent din producția agricolă totală a județului Alba este asigurat de producția vegetală (53,7%). Producția animală deține o pondere ridicată (45,8%), dar mai mică decât cea a producției agricole. Diferența (0,5%) revine serviciilor agricole.

Cea mai mare parte **(56,67%) din suprafața arabilă rurală a județului este cultivată cu cereale pentru boabe** și cu plante de nutreț (15,61%). Restul culturilor nu dețin ponderi mari, fiind situate sub 10%. Astfel, cartofii ocupă 8,46% din suprafața arabilă, 6,88% din aceasta este cultivată cu leguminoase pentru boabe, plantele industriale ocupă 5,55% din totalul terenului arabil, legumele 4,26%, iar plantele uleioase sunt cultivate pe o suprafață ce reprezintă 2,58% din suprafața arabilă din mediul rural al județului.

În Zona Mureșului ponderea suprafeței cultivate cu **leguminoase** pentru boabe reprezintă 13,37% din totalul suprafeței arabile rurale, cel mai mare procent deținut de acest tip de culturi între toate cele patru microzone.

- 121. Producția de struguri** a județului Alba a suferit scăderi importante în perioada 2001-2006. Astfel, ca urmare a reducerii suprafeței cultivate cu vii pe rod cu 29,5% și a scăderii productivității cu 34,5%, producția anuală de struguri a județului Alba s-a diminuat cu 12.575 to în

perioada analizată. Comparând cu producția înregistrată în anul 2004, diferența ar fi mai mare, de 18.551 t pe an.

În județ există șase centre viticole, aparținând podgoriilor Târnave, Alba (Valea Vinului), Sebeș-Apold și Aiud, recunoscute și apreciate la nivel național și nu numai.

- 122. Producția de fructe** a județului Alba a înregistrat o perioadă de creștere în anii 2003-2005, cu apogeul în 2004, dar a intrat într-o fază de descreștere. Producția de fructe din anul 2006 a fost cu 8,8% mai mică decât în 2005 și cu 33,5% mai mică față de 2004. Ponderile cele mai mari din cantitatea totală de fructe recoltată în județul Alba în anul 2006 le au prunele (46,6%) și merele (43,15%). Procente mult mai mici revin perelor (3,7%), cireșelor și vișinelor (2,7%) și nucilor (2,4%).

- 123.** Cele mai mari **efective de animale** sunt cele de **păsări**, din care 37,2% sunt păsări adulte ouătoare. Numărul de păsări a crescut în perioada 2001-2006 cu 43,7%.

Urmează, ca număr, **ovinele**, dintre care 85% sunt oi și mioare. Creșterea efectivului de ovine în perioada considerată este de 10,9%. **Porcinele** au înregistrat în 2006 un număr de capete cu 93,6% mai mare față de 2001. Din efectivul acestora, un procent de 4,6% sunt scroafe de prăsilă. **Bovinele** crescute în județul Alba numărau la sfârșitul anului 2006 aproximativ 83,5 mii de capete, din care 61,7% erau vaci, bivolițe și juninci. În perioada analizată, efectivul de bovine a crescut cu 10,3%.

Cea mai mare creștere de efectiv au înregistrat-o **populațiile de albine** din județ. **Numărul acestora s-a dublat în cei 6 ani de după 2000, la fel și cantitatea totală de miere produsă în județ.**

Cabalinele din județul Alba numără 13,6 mii capete și se plasează pe penultimul loc, în funcție de efectiv, între celelalte specii de animale.

Caprinele ocupă ultimul loc în această ierarhie și sunt și singurele specii de animale domestice ale cărui număr total la sfârșitul anului 2006 era mai mic decât în 2001.

- 124.** Cu excepția efectivului de caprine, în **Zona Munților Apuseni se găsesc cele mai multe animale domestice din spațiul rural al județului Alba**. Cel mai mare procent din totalul mediului rural revine acestei zone din numărul total de păsări (61,6%), urmat de cel aferent cabalinelor (40,7%).
- 125.** Suprafețele de teren agricol care au beneficiat de **îmbunătățiri funciare** reprezintă procente destul de mici din totalul suprafeței agricole a județului Alba. Astfel, în anii 2005 și 2006 erau raportate ca fiind ameliorate în scopul combaterii eroziunii și ameliorării suprafețe care reprezintă 12,3% din suprafața agricolă. Suprafețele cu lucrări de drenare reprezintă 0,5% din suprafața agricolă și 1,1% din terenul arabil.
- 126.** Există în județul Alba **amenajări pentru irigații** pe 1,4% din suprafața agricolă, dar în anii 2005 și 2006 nu au fost raportat ca fiind irigat nici un hectar din cele 4521 irigabile.
- 127.** Cantitatea de **îngrășăminte chimice** folosite în agricultură în perioada 2001-2006 a scăzut, în detrimentul creșterii cantității de îngrășăminte naturale folosite.

Silvicultura

- 128.** Din suprafața totală a pădurilor județului Alba, **35,5% este acoperită cu păduri de rășinoase iar 64,4% cu păduri de foioase**. Totuși, ponderile acestor specii în totalul lemnului recoltat nu respectă proporțiile din suprafața pădurilor. Astfel, 54,6% din lemnul recoltat în anul 2006 în județ era de rășinoase și doar 37,8% de fag și stejar.
- 129.** Volumul de lemn recoltat a înregistrat modificări anuale inconstante și nu a avut o evoluție corespundentă împăduririlor. În anul 2006, volumul de lemn recoltat în județul Alba a fost cu 32% mai mare față de 2005. Operatorilor economici cu activitate de exploatare forestieră le revine un procent de 54,9% din totalul lemnului recoltat, restul fiind valorificat de către unitățile silvice.
- 130.** **Suprafețele medii împădurite în ultimii ani ai perioadei 2001-2006** (cu excepția anului 2004) sunt situate în jurul a 200 de hectare și sunt acoperite în special cu puiet de rășinoase. În 2004 a fost împădurită cea mai mare suprafață de pădure (1294 ha) care înseamnă 55,3% din totalul suprafeței împădurite în cei 7 ani considerați.
- 131.** **Suprafața fondului cinegetic** al județului Alba este de 583.822 ha și adăpostește efective importante de căprior, cerb comun, cerb lopătar, fazan, mistreț etc.
- ## Turism
- 132.** La nivelul anului 2006, existau 41 unități de primire turistică în județul Alba, cu un număr total de 1544 locuri de cazare. **În anul 2006, numărul de unități de cazare din mediul rural a crescut semnificativ, cu 10 unități față de anul 2005, de la 15 la 25 unități**. Astfel, cele 25 de unități de cazare existente în anul 2006 în mediul rural reprezintă 61% din totalul județului și sunt repartizate în

Capacitatea de cazare a pensiunilor rurale ale județului Alba reprezintă 25,2% din capacitatea de cazare totală existentă în unitățile turistice ale județului. Față de capacitatea de cazare a pensiunilor turistice din anul 2000, în 2007 locurile de cazare pe care acestea le puneau la dispoziția turiștilor era de 3,7 ori mai mare. În acel an, procentul deținut de către pensiunile turistice rurale era doar de 7,6% din totalul capacității de cazare din județul Alba.

proporție de 60% în Zona Mureșului, 28% în Zona Munților Apuseni, iar 12% funcționează în Zona Podișului Secașelor și Văii Cugirului. În Zona Târnavelor, nu este înregistrată nicio unitate de cazare turistică.

133. Numărul de locuri de cazare disponibile în unitățile turistice din mediul rural reprezintă 42% din totalul județului. Cele mai multe dintre acestea (439, 57% din total) se găsesc în Zona Munților Apuseni, deși în această microregiune sunt de două ori mai puține unități de cazare față de Zona Mureșului. Însă, cele trei tabere de copii și elevi contribuie cu 354 de locuri (80,6%) la totalul zonei.

134. Durata medie de ședere în structurile de primire turistică ale județului Alba este de două zile, ceea ce este tipic turismului de weekend și turismului de afaceri. Cele mai multe **înnopțări** din județul Alba au fost înregistrate în anul 2006 de hoteluri (67,35%), urmate de taberele pentru elevi și preșcolari (10,8%) și pensiunile turistice rurale (8,1%).

Oportunități de investiții

135. Oportunitățile de investiții în mediul rural al județului Alba pot urmări și valorifica aspecte diverse, printre care potențialul economic (de multe ori turistic) al produselor cu specific local, asigurarea serviciilor și produselor care lipsesc de pe piața locală, dezvoltarea activităților pentru care există cerere (nevoie) și/sau resursele necesare etc.

136. În urma studiului primar în cadrul administrațiilor publice locale, cel mai des menționată activitate locală specifică este **artizanatul**. Presupunând produse și meșteșuguri diverse, artizanatul poate deveni o preocupare răspândită și prolifică pentru locuitorii mediului rural din județul Alba, aflându-se în legătură directă cu dezvoltarea turismului, în special al celui rural. În acest

sens, produsele de artizanat, fie ele țesături, sculpturi în lemn sau piatră etc, pot fi asociate cu produsele alimentare și gastronomice și băuturile locale (țuica de prună, vinul etc.), pentru a desăvârși un climat specific, atractiv și individualizat, devenind o premisă importantă pentru dezvoltarea agroturismului.

137. Dezvoltarea turismului în mediul rural al județului Alba se poate dezvolta pe mai multe domenii și tipuri. Se pot valorifica așezămintele străvechi ale dacilor, castelele medievale, cetățile, obiectivele religioase și culturale etc. În plus, relieful și cadrul natural al județului oferă condiții propice dezvoltării turismului montan și sportiv. Subliniem importanța dezvoltării unor baze sportive și turistice în zona Arieșeni, datorită condițiilor deosebite pe care le prezintă zona, în special pentru practicarea sporturilor de iarnă.

138. Dintre **serviciile de care populația rurală are nevoie în județul Alba** și care nu sunt în prezent acoperite de către mediul economic, cel mai des amintite sunt cadastrul, serviciile de distribuție Internet, frizerie și serviciile stomatologice. De asemenea, datorită acoperirii insuficiente a serviciilor de telefonie mobilă, în toate cele patru zone rurale ale județului a fost semnalată nevoia extinderii arealului de acoperire și a îmbunătățirii semnalului GSM.

Deși apar punctual în lista acestor servicii identificate de către administrațiile locale, o parte din activitățile economice menționate sunt necesare întregului spațiu rural. De exemplu, **gestionarea deșeurilor** și, în special, reciclarea acestora, reprezintă domenii de activitate în curs de dezvoltare și cu premise solide de extindere și evoluție în perioada următoare. Strâns legată de recuperarea și valorificarea deșeurilor reciclabile, **producția de energie alternativă** poate reprezenta un fundament real pentru dezvoltarea economică a mediului rural din județul Alba. Fie că e vorba de

Datorită scăderii activităților industriale, nivelul poluării atmosferice a scăzut semnificativ. Valoarea totală a poluării atmosferice cu dioxid de sulf, oxizi de azot și amoniac fiind de peste 5 ori mai mică față de nivelul înregistrat în anul 2002. În funcție de cantitatea de emisii a acestor poluanți, județul Alba se situează pe locul 4 în ierarhia județelor din Regiunea Centru.

Conform Agenției pentru Protecția Mediului Alba, în județul Alba nu există surse majore de poluare a aerului care să determine existența zonelor critice sub aspectul poluării atmosferice.

Concentrațiile de dioxid de sulf înregistrate în cursul anului 2006 sunt sub valoarea limită pentru protecția sănătății umane (125 Sg/mc) conform Ord. M.A.P.M 592/2002

Față de anii anteriori, în anul 2006 starea calitativă a râurilor din județul Alba s-a îmbunătățit semnificativ. Un procent de 95,61% din lungimea totală a râurilor județului sunt încadrate în clasele de calitate Foarte Bună și Bună.

Sursele de apă subterană din județul Alba ce sunt catalogate ca „potabile” conform legii 311/2004 sunt Mihalț F7 și Izvorul Coasta Oprița.

valorificarea potențialului hidroenergetic al râurilor din județ, fie de producția de biocombustibili și biomasă, ori de generarea energiei din surse solare sau chiar eoliene, producția de energie „verde” sau „curată” poate avea ca destinatari atât consumatorii casnici cât și cei industriali. În plus, pe lângă activitatea propriu-zisă de producere a acestui fel de energie, se pot dezvolta activități de realizare a instalațiilor specifice producerii de energie alternativă. De exemplu, pentru valorificarea energiei solare se pot construi panouri solare pentru producerea energiei termice pentru încălzirea apei menajere din locuințe. Dezavantajul acestora este funcționarea pe o perioadă mai redusă a anului, însă avantajele constau în costurile de fabricație/achiziție reduse, montarea simplă și integrarea în sistemele convenționale de producere a energiei termice.

- 139.** Condițiile și resursele ce se găsesc în județul Alba, în special în mediul rural, recomandă **fabricarea peleților**. Aceștia sunt produse combustibile „prietenoase mediului”, foarte apreciate pe plan internațional, datorită emisiilor reziduale minime (0,5% cenușă), puterii energetice foarte mari (4,8 kWh / kg peleți) și combustiei constante și îndelungate, datorită conținutului redus de apă (sub 10%). Fabricarea peleților presupune compactarea deșeurilor rezultate în urma prelucrării lemnului (rumeguș, așchii, resturi nefolosibile etc) și nu implică utilizarea niciunui alt aditiv suplimentar. De asemenea, se poate cultiva o plantă folosită cu succes în producerea de peleți, denumită miscanthus (cunoscută și ca „iarba elefantului” sau „trestie chinezească”), o cultură ce nu necesită condiții și procese speciale, cu o producție medie de 8-15 t/ha, un conținut redus de minerale și umiditate scăzută (15%-20%). Pe lângă fabricarea peleților, miscanthus poate fi folosită ca biomasă sau pentru producerea biocombustibililor, printre care etanolul.

IX. MEDIU

- 140.** În județul Alba, starea ecologică a râului Mureș este în general bună. La fel este și starea chimică a acestei ape, cu excepția secțiunii din amonte de municipiul Alba Iulia, unde se depășesc valorile admise de crom, cupru și plumb.

Un procent de 46,71% din lungimea râurilor din bazinul Mureșului de pe teritoriul județului Alba au ape ale căror stare ecologică este foarte bună, iar 48,9% din acestea se au starea ecologică bună. Totuși, există 34 km de râu (4,39% din lungimea totală a râurilor) care are o stare ecologică proastă. Acest segment este format din cursurile râurilor Abrud și Valea Șesei.

Starea ecologică a râurilor județului în 2006 este mult mai bună, comparativ cu anii 2004 și 2005. În anul 2004, de exemplu, nici un râu din județ nu se încadra în clasa de calitate „Foarte Bună”, iar în 2005 un procent de 14,24% din lungimea totală a râurilor avea o stare ecologică foarte proastă. Situația aceasta are ca principal factor de influență încetarea activităților unor agenți economici, în special din industria extractivă.

Majoritatea râurilor din județ au ape ce se încadrează în clasele de calitate Bună și Foarte Bună din punctul de vedere al stării lor ecologice. Excepție fac râurile Abrud și Valea Șesei. În secțiunea Câmpeni, râul Abrud este poluat cu ape de mină provenite de la exploatarea din zonele Bucium-Izbita și Roșia Montană, conținând metale grele și suspensii nebiodegradabile. Valea Șesei, afluent al Râului Arieș, are ca surse de poluare apele acide și metalele grele provenite din scurgerile de pe haldele de steril Steregoi, Geamăna și Cuibarul.

- 141.** Din volumul total de **ape uzate** evacuate pe teritoriul județului Alba, în anul 2006, un procent de 2,55% nu necesită epurare, 32,48% necesită epurare dar nu se

epurează, 34,49% nu se epurează suficient, iar 30,48% se epurează suficient. Cele mai mari cantități de apă uzată evacuate care nu sunt epurate, deși necesită epurare, provin din industria chimică. Industria extractivă evacuează ape uzate, care sunt epurate insuficient, în proporție de 92%.

- 142.** Cea mai mare parte din **solul contaminat** de activități industriale este generată de deșeurile metalurgice neferoase, rezultate produse de industria metalurgică. Numai la Zlatna, suprafața afectată este de 47.000 ha, ceea ce reprezintă 87,6% din totalul terenurilor poluate de industrie. Industria minieră deține o pondere de doar 2,8% din acest total, suprafața afectată de activitățile miniere fiind de 1494,4 ha. Un caz aparte îl constituie comuna Sântimbru pe teritoriul căreia o suprafață de 3630 ha (6,8% din total) este afectată de poluarea cu nitriți și nitrați datorată îngrășămintelor chimice și dejecțiilor animaliere provenite din activități agricole.
- 143.** Pe lângă solurile afectate de poluare, **o suprafață de 32.101 ha de teren este afectată de fenomenele de alunecări de teren.**
- 144.** Cantitatea de **deșeuri** produsă la nivelul județului Alba este în scădere, datorită, în principal, reducerii activității industriei extractive, chimice și metalurgice. Ponderea **deșeurilor industriale** este de aproximativ 96%, iar diferența de aproximativ 4% revine **deșeurilor municipale**. În anul 2007, cantitatea de deșeuri municipale colectată a fost de 184340,5 t, mai mare cu 11,4% față de anul 2005.

X. ADMINISTRAȚIE PUBLICĂ LOCALĂ

Evaluarea competitivității comunitare

Pentru a evalua complet și complex activitatea generală a administrațiilor publice locale din ultima perioadă de timp, a rezultatelor acestora și a proiectelor curente sau viitoare, compania ADVANCES folosește un instrument de cercetare care analizează statistic o serie de indicatori ce descriu aceste aspecte. Astfel, pentru fiecare dintre dimensiunile dezvoltării socio-economice, au fost cercetate rezultatele măsurilor întreprinse de fiecare administrație în parte și impactul acestora asupra economiei spațiului rural și asupra calității vieții populației. Aceste rezultate au fost

cuantificate în indicatori care, agregați, au rezultat câte un indice pentru fiecare din cele cinci dimensiuni socio-economice analizate.

Prin agregarea acestor indici, ținând cont de gradul de importanță generală a fiecăruia, s-a obținut un indice al competitivității comunitare, pentru fiecare din cele patru zone rurale considerate. În funcție de valorile individuale ale acestuia și de volumul demografic al microregiunilor, a fost generat un indice al competitivității regionale, care folosește drept centru al unui sistem de referință pentru evaluarea disparităților dintre microregiuni și ierarhizarea acestora în funcție de nivelul de competitivitate comunitară la care se află.

Indicii competitivității comunitare ai microregiunilor rurale din județul Alba

	Indicele dezvoltării / combaterii sărăciei prin proiecte	Indicele coeziunii sociale	Indicele de comunicare	Indicele de competitivitate economică	Indicele dezvoltării sociale	Indicele competitivității comunitare
Zona Mureșului	8,6	7,3	21,1	9,6	17,6	44,0
Zona Munților Apuseni	12,1	12,3	11,1	6,4	17,0	29,2
Zona Podișului Secașelor și Văii Cugirului	8,9	4,4	12,2	7,3	13,4	32,1
Zona Târnavelor	16,3	14,3	26,5	8,5	14,1	46,2
Total mediu rural	11,0	9,2	17,4	8,0	15,8	37,7

Disparități ai indicilor competitivității comunitare ai microregiunilor rurale din județul Alba

	Indicele dezvoltării / combaterii sărăciei prin proiecte	Indicele coeziunii sociale	Indicele de comunicare	Indicele de competitivitate economică	Indicele dezvoltării sociale	Indicele competitivității comunitare
Zona Mureșului	-2,4	-1,9	3,7	1,6	1,8	6,2
Zona Munților Apuseni	1,0	3,1	-6,2	-1,6	1,2	-8,5
Zona Podișului Secașelor și Văii Cugirului	-2,1	-4,8	-5,2	-0,7	-2,4	-5,6
Zona Târnavelor	5,2	5,0	9,1	0,5	-1,7	8,5

Sursa: calcule ADVANCES pe baza datelor furnizate de către administrațiile publice locale ale comunelor din județul Alba

145. Indicele dezvoltării / combaterii sărăciei prin proiecte

urmărește cuantificarea situației actuale a unei microregiuni, referitoare la numărul de proiecte de dezvoltare sau de îmbunătățire a nivelului general de trai realizate, în curs de realizare sau aprobare, ale administrațiilor locale, valoarea totală a acestora și impactul pe care îl pot produce la nivel individual.

Cea mai mare valoare a acestui indice se înregistrează în Zona Târnavelor (16,3 puncte), disparitatea de 5,2

puncte față de media spațiului rural arătând activități susținute de investiții publice în mediul rural al acestei microregiuni. O altă valoare ce depășește media este cea aferentă Zonei Munților Apuseni (12,1 puncte). Pentru celelalte două microregiuni, scorul scăzut al indicelui dezvoltării reflectă insuficiența proiectelor publice realizate sau în curs de realizare.

146. Indicele coeziunii sociale. Valoarea indicelui de coeziune socială este generată de situația ajutoarelor sociale acordate sau nu, de amploarea șomajului și de procentul de gospodării ale căror condiții de locuit sunt improvizate, insalubre, improprie unui trai în parametri normali de siguranță și sănătate.

Urmărind evaluarea unor aspect negative, indicele coeziunii sociale se comportă diferit față de ceilalți cinci indicatori analizați, în sensul că o valoare mare corespunde unei situații critice, iar o valoare scăzută denotă o situație neutră sau favorabilă. Așadar, disparitatea negativă înseamnă o situație mai bună față de media microregiunii, iar una pozitivă denotă contrariul.

Zonele ale căror valori ale acestui indice se situează sub media spațiului rural, generând, implicit, disparități negative, sunt Zona Podișului Secașelor și Văii Cugirului (4,4 puncte) și Zona Mureșului (7,3 puncte).

147. Indicele de comunicare Indicele de comunicare este rezultatul situației referitoare la gradul de acoperire al conexiunilor la Internet, în mediul public și privat și gradului de modernizare a căilor de comunicație rutieră.

Cel mai ridicat nivel al acestui indice se înregistrează în Zona Târnavelor, pentru care disparitatea față de media spațiului rural (17,4 puncte) este de 9,1 puncte. O valoare peste medie se înregistrează și în Zona Mureșului (21,1 puncte).

148. Indicele de competitivitate economică. Acest indice este reflecția situației forței de muncă, a numărului persoanelor plecate la muncă în străinătate și a compunerii bugetului local.

Disparitățile microregionale înregistrate în spațiul rural al județului Alba sunt relativ mici, în comparație cu cele

înregistrate în cazul celorlalte dimensiuni analizate. În plus, distanța față de medie a celei mai mari valori (1,6 puncte), înregistrate în Zona Mureșului (9,6 puncte), este egală cu cea a celei mai mici (-1,6 puncte), înregistrată în Zona Munților Apuseni (6,4 puncte).

149. Indicele dezvoltării sociale. Metodologia de calcul a indicelui dezvoltării sociale urmărește indicatori ai dezvoltării umane care să reflecte nivelul de trai, confortul locuințelor și dezvoltarea sistemului de sănătate.

Cele mai mari valori sunt cele înregistrate în Zona Mureșului (17,6 puncte) și în Zona Munților Apuseni (17 puncte),

150. Indicele competitivității comunitare. După calcularea indicilor celor cinci dimensiuni, pentru fiecare microregiune se elaborează un indice agregat general, pe baza unui algoritm ce ține cont de importanța fiecărei dimensiuni și de sensul valoric al indicilor acestora. Indicele agregat rezultat poartă denumirea de indice al competitivității comunitare. Acesta reprezintă generalizarea nivelului de competitivitate la care se află microregiunea, în general.

Pentru a putea compara și ierarhiza zonele rurale ale județului Alba în funcție de valențele lor competitive, se construiește o valoare-etalon, o medie a indicilor individuali ai competitivității comunitare. În acest fel, rezultă un indice mediu al spațiului rural, denumit indice al competitivității regionale. Valoarea acestuia este stabilită pe baza unui sistem de reguli și ponderi ce stabilesc un nivel general care descrie competitivitatea mediului rural din județ.

151. Indicele competitivității comunitare al întregului spațiu rural al județului Alba este de 37,7 puncte. Această valoare va fi considerată referința în funcție de care se

poate aprecia nivelul general de competitivitate al fiecărei zone rurale în parte. Astfel, situații pozitive se observă în Zonele Mureșului și Târnavelor, unde indicele de competitivitate depășește media generală, iar în celelalte două microregiuni, unde scorul înregistrat se situează sub nivelul mediu, aspectele competitivității comunitare nu au valențe la fel de puternice.

Valoarea maximă a indicelui de competitivitate se înregistrează în Zona Târnavelor, unde scorul obținut (46,2 puncte) generează o disparitate pozitivă de 8,5 puncte. Zona Mureșului înregistrează, de asemenea, un punctaj al indicelui competitivității comunitare (44 puncte) superior mediei cu 6,2 puncte.

Rezultatele obținute arată că nivelul de competitivitate comunitară al mediului rural al Zonei Podișului Secașelor și Văii Cugirului este mai scăzut față de media generală a spațiului rural din județul Alba, dar mai ridicat față de gradul de competitivitate al Zonei Munților Apuseni, unde se obține cea mai scăzută valoare a indicelui de competitivitate comunitară.

152. Probleme întâmpinate de către APL din mediul rural al județului Alba în furnizarea de servicii publice și administrative

Microregiunea	Problema / obstacolul
Zona Mureșului	serviciile sociale sunt insuficiente în raport cu nevoile manifestate în zonă
	lipsa spațiilor pentru funcționarea serviciilor și activităților publice
	lipsa planul urbanistic general al unor comune în format electronic
	lipsa unui sistem unic de comunicare între instituțiile publice locale și județene
Zona Munților Apuseni	lipsa serviciilor de salubritate adecvate normelor actuale
	lipsa mijloacelor de intervenție în situații de urgență
	lipsa dotărilor moderne în administrația publică
	spațiul în care își desfășoară activitatea administrația publică este impropriu
Zona Podișului Secașelor și Văii Cugirului	pregătirea deficitară a personalului din administrația publică
	lipsa ofertei de locuri de muncă
	lipsă Internet și telefonie mobilă
	probleme de comunicare instituțională
Zona Târnavelor	serviciile sociale sunt insuficiente în raport cu nevoile manifestate în zonă
	lipsa spațiilor pentru funcționarea serviciilor publice
	planul urbanistic general al comunei în format electronic
	lipsa unui sistem unic de comunicare între instituțiile publice locale și județene
	pregătirea deficitară a personalului din administrația publică
	lipsa accesului la Internet
	serviciile sociale sunt insuficiente în raport cu nevoile manifestate în zonă
	lipsa planul urbanistic general al unor comune în format electronic
	lipsa unui sistem unic de comunicare între instituțiile publice locale și județene
	pregătirea deficitară a personalului din administrația publică

03.

SWOT

PUNCTE TARI

Așezare geografică și acces

- poziționare geografică avantajoasă, în centrul țării;
- posibilități de acces din și spre toate regiunile țării, facilitate de drumurile europene E81 și E68;
- rețea de comunicații rutiere bine dezvoltată;
- rețea feroviară electrificată într-o proporție de peste 50%.

Infrastructura fizică

- existența utilităților edilitare în multe din comunele din județ: apă, gaz, canalizare;
- existența terenurilor disponibile pentru investiții;
- existența proiectelor (finalizate sau în curs de finalizare) de investiții în infrastructura fizică rurală din județ (rețele de utilități, drumuri etc.).

Agricultură și silvicultură

- suprafețe agricole importante (terenul agricol reprezintă 55% din suprafața mediului rural din județ);
- efective importante de animale domestice;
- soluri propice pentru pepiniere pomicole (Valea Mureșului);
- podgorii renumite și apreciate în țară și nu numai;
- existența unei tradiții în domeniul agricol (viticultură) și zootehnic (oierit);
- existența condițiilor pedologice și climatologice propice agriculturii, în special în zona continentală;
- existența surselor de apă pentru irigații (râuri, ape subterane, acumulări);
- existența structurilor asociative în agricultură;
- resurse importante de păduri (fondul forestier al județului reprezintă aproape 17% din totalul Regiunii Centru), cu specii forestiere diverse;
- resurse importante de fructe de pădure și plante medicinale și existența centrelor de colectare a acestora;
- resurse faunistice importante și variate.

Industrie

- potențial hidroenergetic ridicat al râurilor din județ;
- resurse naturale importante, calitative și variate (minereuri nemetalifere, gaze, roci de construcții, lemn, sare etc.);
- prelucrarea lemnului este un domeniu cu o dezvoltare deosebită, dispunând de resurse importante de materie primă și tradiție;

-
- produsele din lemn dețin cea mai mare pondere din exportul județului;
 - industria alimentară este bine dezvoltată, reprezentată de fabrici de produse lactate, brânzeturi, preparate din carne;
 - existența produselor alimentare specifice și a tradițiilor legate de acestea;
 - producția de materiale de construcții este în expansiune (ex: beton armat);
 - forță de muncă ieftină și calificată.
-

Turism

- resurse turistice naturale și antropice ce reprezintă sau pot reprezenta atracții de interes județean, regional și național;
 - relieful castic al județului reprezintă o resursă turistică extraordinară a județului și a țării, compus din peșteri, chei și alte formațiuni carstice spectaculoase (ex: complexul Scărișoara, Cetățile Ponorului, ghețarul de la Vârtope etc) ;
 - județul Alba cuprinde o parte importantă din Rezervația Naturală a Munților Apuseni, 87 rezervații de interes local și alte 32 de rezervații naturale de interes național, din care 27 sunt situate în spațiul rural;
 - județul Alba dispune de un patrimoniu istoric și cultural valoros: dovezi ale civilizațiilor omenești din cele mai vechi timpuri (ex: tăblițele de la Tărtăria), așezări și necropole dacice, edificii civile și religioase, dovezi ale etapelor prin care au trecut civilizațiile omenești pe aceste locuri;
 - conservarea în zonele rurale a tradițiilor și obiceiurilor folclorice;
 - existența festivalurilor și manifestărilor culturale-folclorice (ex: Târgul de fete de pe Muntele Găina, Cânt și joc de pe Târnavă, Festivalul secerișului, Festivalul Cetăților Dacice etc);
 - colecțiile și expozițiile etnografice sunt numeroase și răspândite în tot spațiul rural;
 - existența cursurilor și a acumulărilor de apă ce pot fi amenajate în scopuri turistice;
 - condiții propice pentru dezvoltarea pârtiilor de schi și a altor amenajări pentru practicarea sporturilor montane;
 - existența terenului de golf de la Pianu;
 - existența serviciului Salvamont;
 - acces relativ facil spre majoritatea obiectivelor turistice;
 - unitățile de cazare numeroase și moderne, având clasificări turistice înalte;
 - existența panourilor de informare și orientare turistică;
 - existența mijloacelor de informare turistică, în special cele electronice;
 - existența brandurilor turistice (ex: „Țara Moșilor”, „Munții Apuseni”, „Muntele Găina” etc);
 - existența asociațiilor cu scop turistic și cultural (ex: Asociația „Țara Vinului”, Asociația „Uniunea Moșilor”);
 - fondul cinegetic este variat și numeros, iar suprafața acestuia este semnificativă;
 - organizarea Târgului Național de Turism Rural de la Albac.
-

Mediu

- suprafețe considerabile de păduri și vegetație forestieră;
 - existența instituțiilor specializate și a planurilor de acțiune județene în domeniul mediului;
 - nivelul de poluare din județ, în special cele din mediul rural, se situează sub valorile critice;
 - experiență inițială în implementarea sistemelor de gestionare a deșeurilor;
 - existența rezervațiilor naturale numeroase, de interes local și național.
-

PUNCTE SLABE**Demografie. Forță de muncă**

- diminuarea efectivului populației rurale (-3,43% în perioada 2001-2007);
- spor natural negativ;
- fenomenul de îmbătrânire în rândul populației rurale a județului are un caracter accentuat;
- durata medie de viață a populației rurale este mai redusă față de cea a mediului urban;
- solduri migratoare intern și extern negative;
- exodul de forță de muncă, în contextul ofertei insuficiente de locuri de muncă și al nivelului salarial scăzut;
- condiții neatractive și nestimulative pentru menținerea și atragerea tinerilor în mediul rural.

Infrastructura

- ponderea scăzută a drumurilor asfaltate din drumurile comunale;
- starea tehnică generală proastă a circa jumătate din drumurile din mediul rural;
- existența zonelor fără acces la infrastructura feroviară (în special în Munții Apuseni);
- existența zonelor cu acces rutier dificil (în special în Munții Apuseni);
- existența drumurilor de acces spre așezări rurale care devin impracticabile în condiții meteorologice nefavorabile;
- existența comunelor neconectate la rețeaua de distribuție a apei potabile;
- grad redus de accesibilitate la rețeaua publică de distribuție a apei potabile (circa 30%);
- foarte puține comune (6 în anul 2006) dispun de sistem de canalizare publică;
- grad redus de accesibilitate la rețeaua de gaz natural (37,8%);
- există zone însemnate fără acoperire a serviciilor de telefonie mobilă GSM;
- o parte din clădirile în care funcționează instituțiile de învățământ, sănătate și administrație publică se află în stare tehnică critică;
- infrastructura aeriană civilă este inexistentă.

Agricultură și silvicultură

- majoritatea exploatațiilor agricole rurale din județ sunt individuale;
- numărul mic de utilaje și mașini agricole, raportat la suprafața agricolă;
- suprafața viilor pe rod a scăzut foarte mult;
- practicile, tehnicile și tehnologiile agricole folosite sunt încă rudimentare, neorganizate și neproductive;
- reticența față de structurile asociative din agricultură;
- insuficiența rețelilor de colectare a produselor agricole vegetale și animale și promovare a acestora către procesatori;
- insuficiența centrelor locale de procesare a produselor agricole și a fructelor de pădure.

Mediu economic

- procesele de restructurare și închidere a exploatațiilor miniere afectează grav localitățile ale căror economie era bazată în special pe această activitate (Almaș, Bistra, Bucium, Lupsa, Posaga, Sălcua, Sohodol, etc);
- diversitatea scăzută a activităților economice.

Servicii publice

- lipsa transportului în comun;
 - unitățile și personalul sistemului public de sănătate sunt insuficiente, raportat la efectivul populației rurale;
 - unitățile de învățământ se confruntă cu probleme legate de starea tehnică a clădirilor, lipsa utilităților edilitare, lipsa dotărilor și insuficiența personalului didactic calificat;
 - lipsa spațiilor pentru desfășurarea anumitor servicii și activități de interes public;
 - lipsa serviciilor de intervenție în caz de urgență;
 - grad scăzut de acoperire cu servicii de salubritate (circa 23%, conform APM Alba).
-

OPORTUNITĂȚI

- sursele de finanțare nerambursabilă europeană, având ca destinație specifică mediul rural;
 - posibilitatea asocierii administrațiilor publice cu scopul dezvoltării de proiecte comune;
 - accesul liber și facilitarea comerțului spre statele Uniunii Europene;
 - dezvoltarea turismului, urmărind cu precădere activitățile de agroturism, turism montan, turism sportiv etc;
 - dezvoltarea rețelelor de artizanat;
 - dezvoltarea de produse agricole și alimentare ecologice;
 - dezvoltarea brandurilor locale, bazate pe valorificarea patrimoniului cultural al județului (festivaluri folclorice, sărbători, produse cu specific local);
 - producerea de energii ecologice alternative;
 - dezvoltarea activităților economice de reciclare a deșeurilor și utilizare a materiei prime rezultate;
 - proiectele de infrastructură în curs de realizare;
 - finalizarea autostrăzii Transilvania;
 - extinderea sau externalizarea activităților industriale urbane spre mediul rural.
-

AMENINȚĂRI

- nerezolvarea problemelor de infrastructură;
 - lipsa atractivității pentru investiții a mediului rural al județului și/sau orientarea acestora spre alte zone sau spre zonele urbane;
 - accentuarea problemelor sociale, în special a celor din zonele foste miniere;
 - continuarea și amplificarea migrației forței de muncă;
 - decalificarea forței de muncă, datorită insuficienței adaptării la nevoile actuale ale mediului economic;
 - creșterea poluării;
 - incapacitatea de cofinanțare a proiectelor cu finanțare europeană;
 - incapacitatea agenților economici (în special a producătorilor industriali) de a se adapta la noile condiții de funcționare, în special la cele referitoare la mediu;
 - concurența produselor din import, având în principal avantajul prețului scăzut.
-

04.

VIZIUNE. MISIUNE. OBIECTIVE STRATEGICE

VIZIUNEA

„Spațiul rural al județului Alba trebuie să ofere locuitorilor săi condiții de viață decente, un nivel de trai ridicat, prin valorificarea superioară a resurselor variate oferite de bogatul patrimoniu natural și cultural, asigurând, în același timp, conservarea și protecția moștenirii cultural-istorice și ecologice ce îl îmbogățește.”

Mediul rural al județului Alba deține două valențe primordiale, recunoscute de-a lungul timpului și păstrate până astăzi, și anume natura și cultura. De aceea, rolul principal în parcursul societății rurale autentice l-a deținut valorificarea bogățiilor oferite de natură într-o relație de respect și prețuire pentru acestea, bazată pe valori culturale și morale îmbogățite și lăsate moștenire de-a lungul timpului.

Dezvoltarea societății moderne oferă standarde ridicate de trai, prin îmbunătățirea condițiilor sociale, accesul la servicii publice de calitate, diversificarea activităților economice, libera informare etc, de care fiecare persoană are dreptul să beneficieze, indiferent de mediul din care provine. Parcursul recent al modificărilor sociale și economice ce au avut efecte și în mediul rural din Alba, nu asigură însă durabilitatea dezvoltării economice în relație

armonioasă cu mediul natural și social și cu identitatea culturală vernaculară.

Spațiul rural al județului Alba trebuie să ofere locuitorilor săi condiții de viață decente, un nivel de trai ridicat, prin valorificarea superioară a resurselor variate oferite de bogatul patrimoniu natural și cultural, asigurând, în același timp, conservarea și protecția moștenirii cultural-istorice și ecologice ce îl îmbogățește.

Dezvoltarea socio-economică a mediului rural al județului Alba va însemna stabilirea unui echilibru rațional, pe termen mediu și lung, între bunăstarea societății și integritatea mediului natural și cultural, care vor reprezenta premisele dezvoltării durabile viitoare a comunităților rurale din județ.

MISIUNEA

Dezvoltarea socio-culturală a mediului rural din județul Alba trebuie realizată prin conștientizarea de către principalii actori ai mediului public și privat de nivel național, regional și local a aportului deosebit al societății rurale din Alba la devenirea națională și locală și a importanței pe care o va reprezenta pentru societate dezvoltarea socio-economică durabilă a mediului rural, bazată pe principii raționale.

În acest sens, inițiativa Consiliului Județean Alba și adoptarea unor direcții strategice clare pe termen mediu și lung, impun colaborarea și parteneriatul consensual între instituțiile și autoritățile publice, societatea civilă și

mediul privat, pentru susținerea unei dezvoltări economice și sociale a mediului rural într-un mod unitar și solid.

Strategia de Dezvoltare Rurală a județului Alba va stabili, așadar, cadrul general de aliniere la standardele europene privind calitatea vieții în spațiul rural, prin revigorarea în condiții moderne a modului tradițional de conviețuire al societății rurale din Alba și prin protecția și conservarea patrimoniului natural și cultural.

OBIECTIVE STRATEGICE

OBIECTIVUL 1. REABILITAREA ȘI DEZVOLTAREA INFRASTRUCTURII PUBLICE DE BAZĂ DIN MEDIUL RURAL

Politica 1.1. Modernizarea și reabilitarea infrastructurii rutiere din mediul rural al județului Alba

Politica 1.2. Modernizarea, extinderea sau înființarea rețelelor de utilități publice de bază

Politica 1.3. Modernizarea și reabilitarea infrastructurii fizice a serviciilor publice din mediul rural al județului Alba

Politica 1.4. Amenajarea și reabilitarea infrastructurii turistice și de agrement

Politica 1.5. Reabilitarea și dezvoltarea infrastructurii agricole și silvice

Politica 1.6. Modernizarea și reabilitarea infrastructurii culturale

Modernizarea și extinderea infrastructurii fizice rurale de bază influențează în mod direct dezvoltarea activităților sociale, culturale și economice și, implicit, crearea de oportunități ocupaționale. Existența și starea tehnică bună a infrastructurii rutiere sunt condiții esențiale pentru dezvoltarea socio-economică a mediului rural din Alba. Acestea pot influența decisiv realizarea de noi investiții și dezvoltarea mediului economic local. De asemenea, infrastructura edilitară oferă, pe lângă atractivitate sporită pentru mediul economic, un nivel ridicat al calității locuirii în mediul rural.

Se va urmări, așadar, modernizarea și dezvoltarea infrastructurii rutiere de transport din comunele județului Alba, pentru a se asigura un grad sporit de accesibilitate a teritoriului, grad ridicat de conectare a mediului rural la principalii poli de dezvoltare economică, grad ridicat de siguranță și confort al transportului rutier etc.

Pe lângă infrastructura de drumuri, în mediul rural din județul Alba se vor dezvolta rețelele de utilități edilitare, prin reabilitarea celor existente și înființarea unora noi, acolo unde nu există. Astfel, vor fi dezvoltate rețelele de distribuție a apei potabile, se vor reabilita și/sau redimensiona instalațiile de producere a apei, se va extinde rețeaua de canalizare publică, vor fi construite stații de epurare a apelor uzate, se va extinde rețeaua de distribuție a gazelor naturale etc.

Va fi reabilitată infrastructura de bază a serviciilor sociale, pentru a contribui la îmbunătățirea și eficientizarea

procesului de furnizare a serviciilor publice din mediul rural. Infrastructura fizică slab dezvoltată este una dintre cauzele care limitează dezvoltarea serviciilor de bază în spațiul rural. Unitățile vizate în mod direct de această politică sunt instituțiile de învățământ, cele de sănătate, administrațiilor publice locale și unitățile culturale din mediul rural al județului.

Cultura reprezintă un aspect foarte important atât pentru dezvoltarea socială completă a unei comunități, dar și pentru oportunitățile economice care derivă din dezvoltarea turismului cultural. Patrimoniul cultural al mediului rural din județul Alba, conexiunile sale cu istoria și cu prezentul, trebuie considerate ca fiind bogății inestimabile ale spațiului rural al județului Alba, trebuie protejate și conservate pentru a putea fi promovate generațiilor următoare și pentru a contribui la susținerea unei identități culturale naționale. Promovarea și valorificarea patrimoniului cultural trebuie privită și din prisma dezvoltării turismului care poate facilita accesul publicului larg la obiectivele culturale și poate asigura promovarea culturii autohtone la nivel local, regional, național și internațional.

Prin dezvoltarea infrastructurii turistice și de agrement și a infrastructurii culturale se creează premisele dezvoltării sectorului turistic, se ameliorează peisajele naturale și antropice și se contribuie la realizarea unei imagini generale atractive a mediului rural pentru potențialii investitori și pentru tineri.

OBIECTIVUL 2. DEZVOLTAREA ACTIVITĂȚILOR ECONOMICE DIN MEDIUL RURAL

Politica 2.1. Valorificarea superioară a potențialului turistic al spațiului rural din județul Alba

Politica 2.2. Valorificarea superioară a potențialului agro-alimentar, forestier și piscicol din mediul rural al județului Alba

Politica 2.3. Susținerea antreprenoriatului în mediul rural

Dezvoltarea și diversificarea activităților economice din zonele rurale și creșterea gradului de ocupare prin dezvoltarea întreprinderilor și crearea locurilor de muncă constituie elementul esențial pentru menținerea și bunăstarea populației rurale. Una dintre problemele fundamentale cu care se confruntă economia rurală este reprezentată de impactul procesului de restructurare din agricultură și nevoia implicită de diversificare și creștere a economiei rurale din sectorul non-agricol. Diversificarea exploatațiilor agricole și orientarea mediului economic local către sectorul non-agricol nu constituie doar un răspuns logic la cerințele pieței, aflată în plină schimbare, ci va ajuta și la absorbția surplusului forței de muncă eliberate din sectoarele economice devenite inactive (ex: minieritul) sau a resurselor de muncă reîntoarse în spațiul rural.

Principalii piloni ai dezvoltării economice în mediul rural al județului Alba îi reprezintă turismul și industria bazată pe activitățile agricole, piscicole și forestiere. Astfel, susținerea antreprenoriatului din mediul rural va urmări valorificarea superioară și echilibrată a potențialului turistic, prin profesionalizarea serviciilor oferite și dezvoltarea cu precădere a tipurilor de turism practicabile în spațiul considerat, și anume agroturismul, turismul montan, turismul cultural-istoric etc și toate componentele acestora.

Turismul este un sector economic foarte important pentru mediul rural al județului Alba, prin complexitatea sa și prin potențialul de susținere a altor ramuri economice și a culturii locale, prin valorificarea produselor și serviciilor specifice locale și promovarea oportunităților oferite de mediul rural.

Agricultura este un domeniu cu potențial ridicat de dezvoltare dar și cu nevoi mari de restructurare. Se impun eficientizarea practicilor agricole, dezvoltarea de ferme agricole specializate, reducerea fragmentării terenurilor prin crearea grupurilor asociative de producători, ameliorarea calității solurilor, adaptarea culturilor la caracteristicile pedologice ale solurilor etc, toate acestea conducând spre o rentabilizare a activităților agricole. Dar valorificarea superioară a potențialului agricol este completată de dezvoltarea, pe plan local, a industriei prelucrătoare, compusă din industria alimentară și din ramurile industriale din amonte și aval. De aceea, autoritățile publice, instituțiile specializate și societatea civilă vor trebui să colaboreze pentru susținerea antreprenoriatului din mediul rural. Vor fi susținute noile afaceri, cu management profesionist și care aduc un plus de valoare mediului privat local și vor fi sprijinite dezvoltarea și consolidarea afacerilor existente, prin extinderea piețelor de desfacere, diversificarea paletelor de produse și servicii, adaptarea la noile condiții concurențiale și de mediu etc.

Sprijinirea mediului economic local se poate realiza prin înființarea la nivel microregional, a câte unui Centru de Sprijinire a Afacerilor. Astfel, fiecare din cele patru microregiuni rurale vor dispune de câte o structură specializată și particularizată în funcție de nevoile mediului economic local, care să ofere serviciile necesare desfășurării și dezvoltării activităților economice, inclusiv sprijin pentru demararea noilor afaceri. În vederea valorificării oportunităților reprezentate de finanțările europene nerambursabile, fiecare din aceste patru centre va avea arondat câte un birou tehnic pentru consultanță în redactarea cererilor de finanțare și implementarea proiectelor europene.

OBIECTIVUL 3. CREȘTEREA COMPETITIVITĂȚII COMUNITARE A SPAȚIULUI RURAL

Politica 3.1. Cooperarea administrațiilor publice la nivel de microregiuni rurale județene

Politica 3.2. Dezvoltarea serviciilor publice de bază

Politica 3.3. Sprijinirea zonelor defavorizate

Politica 3.4. Realizarea de parteneriate pentru dezvoltare socio-economică

Dezvoltarea economică și socială durabilă a spațiului rural este indispensabil legată de o serie de factori care concură la consolidarea aspectelor socio-economice locale și care sunt cuantificate de noțiunea de competitivitate comunitară.

Pentru dezvoltarea competitivității comunitare a localităților rurale din Alba se impune realizarea de proiecte de anvergură, cu impact major asupra comunităților și cu rezultate manifestate pe o perioadă mare de timp. De aceea, administrațiile publice, mediul privat și societatea civilă ale comunelor din județul Alba trebuie să colaboreze la nivel microregional, printr-o colaborare și consultare activă și permanentă și prin implicarea tuturor sectoarelor în procesul decizional la nivel local. Soluția pentru susținerea acestui gen de cooperare este valorificarea oportunităților oferite de programul LEADER al PNDR și înființarea grupurilor de acțiune locală, asociate microregiunilor rurale din județ.

Un factor foarte important pentru competitivitatea comunitară este gradul de dezvoltare al serviciilor publice, aspect care trebuie îmbunătățit în toate comunitățile rurale și care are implicații în foarte multe domenii, de la cele sociale la cele economice. Zonele rurale trebuie să poată concura efectiv în atragerea de investiții, asigurând totodată și furnizarea unor condiții de viață adecvate și servicii sociale necesare comunității.

Parteneriatele public-private pot reprezenta rezolvarea cu succes a multe dintre problemele ale comunităților locale, așa cum ne arată exemplele de succes atât din țară dar, mai ales, din străinătate. Acest gen de parteneriate care, în România, se limitează în special la concesionări, trebuie dezvoltate prin stabilirea unor condiții economico-financiare avantajoase pentru ambele părți partenere și care să urmărească dezvoltarea durabilă a serviciilor care să aibă ca principal beneficiar societatea locală.

OBIECTIVUL 4. DEZVOLTAREA RESURSELOR UMANE

Politica 4.1. *Susținerea adaptabilității forței de muncă la cererile actuale ale economiei rurale*

Necesitatea activităților de formare profesională apare în contextul legat de creșterea competitivității și diversificării produselor și activităților din agricultură, de restructurarea și modernizarea sectorului agricol, a sectoarelor de procesare și comercializare a produsele agricole, de încurajarea afacerilor orientate spre piață, a cerințelor pentru o gamă largă de aptitudini economice și de management, cât și de îndeplinirea obiectivului gestionării durabile a terenurilor și protecției mediului, aplicarea de tehnologii și practici prietenoase mediului și de utilizare a energiei regenerabile. Prin urmare, este necesar ca activitățile de formare profesională, informare și difuzare a cunoștințelor să fie extinse și la persoanele

adulte care sunt implicate în domenii care au legătură cu agricultura și industria alimentară. Activitățile de formare profesională, informare și difuzare a cunoștințelor sunt necesare, de asemenea, în zonele defavorizate din punct de vedere natural, acolo unde continuarea activității agricole contribuie semnificativ la menținerea viabilității spațiului rural.

Resursele de muncă disponibilizate din mediul minier sau din alte ramuri industriale restructurate sunt un caz aparte, iar problemele de adaptare a acestora trebuie abordate în mod particular și cu prioritate.

OBIECTIVUL 5. PROTECȚIA MEDIULUI

Politica 5.1. *Gestionarea eficientă a deșeurilor*

Politica 5.2. *Protecția habitatelor naturale*

Politica 5.3. *Reducerea riscului de producere a dezastrelor naturale*

Politica 5.4. *Dezvoltarea surselor alternative de energie*

Protecția mediului este un domeniu cu o importanță mondială majoră și este abordat cu prioritate maximă de toate politicile generale ale Uniunii Europene. Reducerea impactului negativ al activităților economice asupra mediului, gestionarea și valorificare deșeurilor, utilizarea rațională a surselor de energie neregenerabile și, acolo unde este posibil, a surselor regenerabile sau mai puțin poluante, conservarea biodiversității și a patrimoniului natural, Reducerea riscului de producere a dezastrelor naturale cu efect asupra populației sunt câteva dintre

obiectivele generale ale acestora și ale Strategiei Naționale de Dezvoltare Durabilă și care sunt prioritare și pentru mediul rural din județul Alba.

Pentru contribui la atingerea acestor obiective, autoritățile locale trebuie să dezvolte, în mediul rural, sisteme adecvate de management al problemelor de mediu, prin atragerea participării publice, un rol important revenind ONG-urilor specializate dar și cetățenilor.

05.

PRIORITĂȚI. PLAN DE ACȚIUNE

OBIECTIVUL 1. REABILITAREA ȘI DEZVOLTAREA INFRASTRUCTURII PUBLICE DE BAZĂ DIN MEDIUL RURAL

Politica 1.1. Modernizarea și reabilitarea infrastructurii rutiere din mediul rural al județului Alba

Programul 1.1.1. Modernizarea și reabilitarea infrastructurii rutiere din mediul rural al județului Alba

Proiecte	Indicatori / rezultate	Valoare estimată	Surse de finanțare
Asfaltarea drumurilor din mediul rural și realizarea lucrărilor conexe (șanțuri, podețe etc)	255,52 km de drum asfaltat (inclusiv lucrări conexe)	51,85 mil euro	PNDR măsura 322(a)
Pietruirea drumurilor comunale	184,94 km drum comunal pietruit	7,57 mil euro	Buget local Buget județean Fonduri guvernamentale

Politica 1.2. Modernizarea, extinderea sau înființarea rețelelor de utilități publice de bază

Programul 1.2.1. Modernizarea, extinderea și înființarea rețelelor de distribuție a apei potabile

Proiecte	Indicatori / rezultate	Valoare estimată	Surse de finanțare
Înființarea rețelelor de apă potabilă în localitățile rurale în care această utilitate nu există	372,8 km de rețea nou înființată 10178 gospodării deservite	64,1 mil euro	
Extinderea și modernizarea rețelelor de distribuție a apei potabile din mediul rural	104,3 km rețea reabilitată/extinsă 4731 gospodării deservite	4 mil euro	PNDR măsura 322(a); POS MEDIU axa 1 DI 1.5;
Suplimentarea debitului instalațiilor de producere a apei potabile din mediul rural	80 de gospodării deservite	7 mii euro	

Programul 1.2.2. Modernizarea, extinderea și înființarea rețelelor de apă uzată

Proiecte	Indicatori / rezultate	Valoare estimată	Surse de finanțare
Înființarea rețelelor publice de canalizare și a stațiilor publice de epurare a apelor uzate în localitățile rurale în care această utilitate nu există	420,12 km de rețea nou înființată 25 sisteme de epurare construite 17441 gospodării deservite	59,72 mil euro	PNDR măsura 322(a); POS MEDIU axa 1 DI 1.5;
Extinderea și modernizarea sistemelor de colectare și epurare a apei potabile din mediul rural	13,3 km rețea reabilitată/extinsă	4 mil euro	

Programul 1.2.3. Modernizarea, extinderea sau înființarea sistemelor distribuție a gazelor naturale

Proiecte	Indicatori / rezultate	Valoare estimată	Surse de finanțare
Înființarea rețelelor de distribuție a gazelor naturale în comunele în care această utilitate nu există	20 comune nou racordate	-	PNDR măsura 322(a);

Programul 1.2.4. Extinderea și reabilitarea rețelei de distribuție a energiei electrice de joasă tensiune și a rețelelor de iluminat public

Proiecte	Indicatori / rezultate	Valoare estimată	Surse de finanțare
Extinderea rețelelor de distribuție a energiei electrice de joasă tensiune;	15 comune	-	PNDR măsura 322(a);
Înființarea, reabilitarea și extinderea sistemelor de iluminat public;			

Politica 1.3. Modernizarea și reabilitarea infrastructurii fizice a serviciilor publice din mediul rural al județului Alba

Programul 1.3.1. Modernizarea, extinderea și reabilitarea infrastructurii educaționale din mediul rural

Proiecte	Indicatori / rezultate	Valoare estimată	Surse de finanțare
Reabilitarea, extinderea și dotarea cu utilități edilitare a clădirilor în care funcționează instituțiile de învățământ din mediul rural;	15 obiective	14,41 mil euro	PNDR măsura 322(b); POR axa 3 DI 3.5; Bugete locale;
Construcția de grădinițe noi și dotarea acestora;			

Înființarea Campusului Școlar al Grupului Școlar Agromontan „Țara Moților” Albac;

- un campus școlar realizat
 -10 săli de clasă
 -10 garsoniere pentru cadre didactice;
 -150 de locuri de cazare pentru elevi;
 -10 camere de cazare pentru terți;
 - o fermă didactică;

7 mil euro

MEC²;
 POR axa 3 - cod 05;
 Buget local;

Programul 1.3.2. Modernizarea și reabilitarea clădirilor în care funcționează serviciile de siguranță publică

Proiecte	Indicatori / rezultate	Valoare estimată	Surse de finanțare
Modernizarea și reabilitarea clădirilor în care funcționează unitățile rurale de poliție;	15 obiective	-	PNDR măsura 322(b); Bugete Locale
Modernizarea și reabilitarea clădirilor în care funcționează unitățile rurale de pompieri;			

Programul 1.3.3. Modernizarea și reabilitarea clădirilor în care funcționează serviciile administrațiilor publice locale

Proiecte	Indicatori / rezultate	Valoare estimată	Surse de finanțare
Modernizarea și reabilitarea clădirilor în care funcționează serviciile administrațiilor publice locale	20 obiective		PNDR măsura 322(b);

Politica 1.4. Amenajarea și reabilitarea infrastructurii turistice și de agrement
Programul 1.4.1. Crearea de spații de parcare și reabilitarea celor existente

Proiecte	Indicatori / rezultate	Valoare estimată	Surse de finanțare
Crearea de spații pentru parcare autoturismelor și autocarelor;			
Crearea de spații de parcare specializate pentru rulote;	20 obiective		PNDR măsura 322(b); Buget local;
Reabilitarea spațiilor de parcare existente;			

² Programul Național de Educație și Formare Profesională pentru Dezvoltarea Integrată a Ruralului Montan

Programul 1.4.2. Crearea de spații de campare turistică și reabilitarea celor existente

Proiecte	Indicatori / rezultate	Valoare estimată	Surse de finanțare
Înființarea de spații de campare în zonele cu potențial turistic din mediul rural;			
Echiparea spațiilor actuale de campare din mediul rural cu toalete ecologice, rețea de apă curentă, iluminat;	20 obiective		PNDR măsura 313(b); PNDR măsura 313(c); POR axa 5 DMI 5.2;
Echiparea spațiilor actuale de campare din mediul rural cu recipiente de colectare a deșeurilor;			

Programul 1.4.3. Reabilitarea și modernizarea căilor de acces spre obiectivele turistice

Proiecte	Indicatori / rezultate	Valoare estimată	Surse de finanțare
Modernizarea căilor de acces spre obiectivele turistice din mediul rural;	40 obiective		PNDR măsura 313(c); POR axa 5 DI 5.2;
Reabilitarea traseelor turistice montane;			

Programul 1.4.4. Dezvoltarea sistemului de semnalizare, marcaje și indicatoare turistice

Proiecte	Indicatori / rezultate	Valoare estimată	Surse de finanțare
Dezvoltarea sistemului de indicatoare / marcaje turistice din mediul rural;	5 trasee (altele decât montane)		
Marcarea traseelor montane;	5 trasee montane		PNDR măsura 313(c);

Programul 1.4.5. Amenajarea obiectivelor turistice

Proiecte	Indicatori / rezultate	Valoare estimată	Surse de finanțare
Consolidarea și reabilitarea obiectivelor turistice din mediul rural;			
Lucrări de protecție contra intemperiilor a obiectivelor turistice din mediul rural;	6 obiective		POR axa 5 DI 5.2; PNDR măsura 322(b); PNDR măsura 322 (c); Buget local;
Amenajarea peisagistică pentru evidențierea obiectivelor turistice;			
Iluminarea decorativă și de siguranță a obiectivelor turistice din mediul rural;			

Programul 1.4.6. Crearea și reabilitarea infrastructurii de agrement

Proiecte	Indicatori / rezultate	Valoare estimată	Surse de finanțare
Construirea de terenuri de sport;	10 terenuri de sport;		
Construirea de piste pentru ciclism;	2 piste pentru ciclism;		PNDR măsura 313(b);
Amenajarea de locuri de recreere și popas;	20 de locuri de recreere și popas;		PNDR măsura 322(b); POR axa 5 DI 5.2;
Realizarea de amenajări specifice practicării sporturilor nautice: caiac-canoe, river rafting etc;	2 amenajări pentru sporturi nautice;		

Programul 1.4.7. Dezvoltarea unei rețele de centre de informare și resurse turistice

Proiecte	Indicatori / rezultate	Valoare estimată	Surse de finanțare
Înființarea unei rețele rurale de puncte de informare turistică	10 puncte de informare turistică;		PNDR măsura 313(b); POR axa 5 DI 5.2;

Programul 1.4.8. Dezvoltarea infrastructurii turistice din zona montană

Proiecte	Indicatori / rezultate	Valoare estimată	Surse de finanțare
Modernizarea și extinderea pârtiilor de schi;			
Realizarea de noi pârtii de schi;	15 refugii montane;		POR axa 5 DI 5.2;
Realizarea unei rețele de refugii montane;	10 puncte salvamont;		
Amenajarea punctelor Salvamont;			
Reabilitarea și dezvoltarea infrastructurii cinegetice;			

Politica 1.5. Reabilitarea și dezvoltarea infrastructurii agricole și silvice

Programul 1.5.1. Reabilitarea, modernizarea și dezvoltarea infrastructurii agricole

Proiecte	Indicatori / rezultate	Valoare estimată	Surse de finanțare
Reabilitarea și dezvoltarea infrastructurii de acces la exploatarea agricole;			
Reabilitarea și dezvoltarea drumurilor de exploatare;			PNDR măsura 125(a);
Lucrări de corecție a torenților aflați pe terenurile agricole;	30 obiective;		
Reabilitarea și dezvoltarea sistemelor de desecare și drenaj;			

Programul 1.5.2. Reabilitarea, modernizarea și dezvoltarea infrastructurii silvice

Proiecte	Indicatori / rezultate	Valoare estimată	Surse de finanțare
Reabilitarea și dezvoltarea infrastructurii forestiere de transport;			
Dezvoltarea sistemului de parapeti, avertizare și semnalizare pentru siguranța circulației;	30 obiective;		PNDR măsura 125(b);
Lucrări de corecție a torenților aflați în păduri;			

Politica 1.6. Modernizarea și reabilitarea infrastructurii culturale

Programul 1.6.1. Reabilitarea, modernizarea, protecția și dotarea așezămintelor culturale

Proiecte	Indicatori / rezultate	Valoare estimată	Surse de finanțare
Reabilitarea și modernizarea infrastructurii culturale rurale;			
Reabilitarea și modernizarea infrastructurii muzeale din mediul rural;			
Dotări interioare ale așezămintelor culturale din mediul rural;	5 obiective;		POR axa 5 DI 5.1; PNDR măsura 322(b); PNDR măsura 322(c);
Dotări pentru asigurarea condițiilor de climatizare, siguranță la foc, antiefracție, expunerea și protecția patrimoniului cultural mobil;			
Dotări pentru expunerea și protecția patrimoniului cultural rural;			

OBIECTIVUL 2. DEZVOLTAREA ACTIVITĂȚILOR ECONOMICE DIN MEDIUL RURAL

Politica 2.1. Valorificarea superioară a potențialului turistic al spațiului rural din județul Alba

Programul 2.1.1. Dezvoltarea agroturismului

Proiecte	Indicatori / rezultate	Valoare estimată	Surse de finanțare
Informarea publicului cu privire la potențialul de dezvoltare al agroturismului;			
Oferirea de consultanță tehnică pentru înființarea de unități agroturistice;	4 sesiuni de informare; 1500 beneficiari;		POR axa 5 DMI 5.2; PNDR măsura 313(a); PNDR măsura 313(c); PNDR măsura 313(d); Bugete locale;
Realizarea de schimburi de experiență cu regiuni din țară sau străinătate care dispun de rețea agroturistică dezvoltată;	5 pensiuni agroturistice noi;		
Dezvoltarea unei rețele de pensiuni agroturistice;			

Programul 2.1.2. Dezvoltarea turismului montan

Proiecte	Indicatori / rezultate	Valoare estimată	Surse de finanțare
Înființarea de puncte Salvamont;			
Stabilirea și promovarea traselor montane ; Dezvoltarea și promovarea unor trasee a rezervațiilor naturale;	10 puncte salvamont; 16 acțiuni de promovare;		POR axa 5 DMI 5.2; PNDR măsura 313(b); PNDR măsura 313(c); PNDR măsura 313(d); Bugete locale;
Dezvoltarea și promovarea sporturilor montane practicabile: schi, ciclism, river-rafting, drumeții, alpinism, escaladă, deltaplanism, parapantism etc;			

Programul 2.1.3. Dezvoltarea turismului cultural-istoric și religios

Proiecte	Indicatori / rezultate	Valoare estimată	Surse de finanțare
Dezvoltarea traseelor turistice tematice;			POR axa 5 DMI 5.2; PNDR măsura 313(c); PNDR măsura 313(d); Bugete locale;
Dezvoltarea traseului clădirilor listate în patrimoniul UNESCO;	5 trasee turistice;		

Programul 2.1.4. Dezvoltarea turismului ca alternativă pentru zonele monoindustriale și miniere

Proiecte	Indicatori / rezultate	Valoare estimată	Surse de finanțare
Dezvoltarea proiectului turistic „Drumul aurului și al florilor de mină din Apuseni”;	10 puncte miniere amenajate;		PNDR măsura 313(c); Bugete locale;
Amenajarea în scopuri turistice a infrastructurii miniere dezafectate;			

Programul 2.1.5. Valorificarea meșteșugurilor, îndeletnicirilor și tradițiilor locale cu potențial turistic

Proiecte	Indicatori / rezultate	Valoare estimată	Surse de finanțare
Dezvoltarea rețelelor de artizanat și artă popular;	50 de locuri de muncă;		
Dezvoltarea în sens turistic a unităților pastorale;	5 unități pastorale amenajate;		PNDR măsura 313(a); PNDR măsura 313(c); PNDR măsura 312(b);
Dezvoltarea traseului turistic “Drumul vinului”;	10 obiective;		POS DRU DMI 5.2; Bugete locale;
Promovarea, conservarea și susținerea manifestărilor folclorice și a tradițiilor etnografice locale;	32 manifestări folclorice;		

Programul 2.1.6. Promovarea turismului din mediul rural

Proiecte	Indicatori / rezultate	Valoare estimată	Surse de finanțare
Promovarea județului Alba ca destinație turistică, accentuând aspectele rurale ale acestuia;	1 ghid turistic județean;		
Realizarea unui plan de marketing pentru promovarea la nivel național a produselor turistice specifice din mediului rural;	1 plan de marketing județean; 1 site web turistic complet și actualizat;		POR axa 5 DMI 5.3; Bugete locale;
Realizarea unui ghid turistic			

Programul 2.1.7. Dezvoltarea brandurilor turistice locale

Proiecte	Indicatori / rezultate	Valoare estimată	Surse de finanțare
Reabilitarea circuitului feroviar "Mocănița";			
Promovarea „Tăblișelor de la Tărtăria”;			
Dezvoltarea brandului turistic „Țara Moșilor”;	5 programe de promovare/dezvoltare;		POR axa 5 DMI 5.3; PNDR măsura 313(c); Bugete locale;
Dezvoltarea brandului turistic „Târgul de fete de pe muntele Găina”;			
Dezvoltarea brandului turistic „Valea Arieșului”;			

Politica 2.2. Valorificarea superioară a potențialului agro-alimentar, forestier și piscicol din mediul rural al județului Alba

Programul 2.2.1. Creșterea competitivității sectoarelor agro-alimentar, forestier și piscicol

Proiecte	Indicatori / rezultate	Valoare estimată	Surse de finanțare
Modernizarea exploatațiilor agricole, forestiere și piscicole;	1500 exploatații;		
Diversificarea producției și introducerea unor specii și culturi noi, pretabile pentru solul zonei și cu valoare adăugată ridicată;			
Dezvoltarea rețelelor de colectare a produselor agricole și a fructelor de pădure;	15 puncte de colectare;		PNDR axa 1; PNDR măsura 214; POP axele 2 și 3; Bugete locale;
Promovarea și oficializarea asocierilor agricole și stimularea formării grupurilor de producători în vederea funcționării filierelor de tip asociativ;	4 campanii de informare; 30 grupuri;		
Încurajarea fermelor de semisubzistență să pătrundă pe piață;	2.000 beneficiari;		
Creșterea adaptabilității fermelor la condițiile de piață și cerințele de mediu;	2.000 beneficiari;		

Încurajarea practicării agriculturii ecologice;	4 campanii de informare; 1500 ferme;
Creșterea gradului de procesare a produselor agricole prin dezvoltarea industriei alimentare locale;	
Restructurarea și modernizarea sectoarelor de procesare și de marketing ale produselor agricole, forestiere și piscicole;	50 micro-întreprinderi;
Promovarea instalării tinerilor fermieri;	

Programul 2.2.2. Exploatarea rațională și responsabilă a fondului agricol, forestier și piscicol

Proiecte	Indicatori / rezultate	Valoare estimată	Surse de finanțare
Împădurirea, în special a terenurilor degradate și abandonate;			
Dezvoltarea unui sistem de perdele forestiere de protecție a zonelor agricole;	500 beneficiari;		
Promovarea tratamentelor specifice intensive, bazate pe regenerarea naturală;			PNDR măsurile 122, 125, 123F, 143, 221, 223;
Amenajarea bazinelor hidrografice, în special a celor montane torențiale;	10 amenajări;		
Creșterea gradului de accesibilitate a pădurilor;	10 drumuri de acces amenajate;		
Valorificarea deșeurilor agricole și forestiere în scopul producerii energiei ecologice;			

Politica 2.3. Susținerea antreprenoriatului în mediul rural

Programul 2.3.1. Consiliere și asistență pentru demararea și dezvoltarea unei afaceri

Proiecte	Indicatori / rezultate	Valoare estimată	Surse de finanțare
Formare antreprenorială;	4 programe;		PNDR măsurile 111, 112, 143, 312, 313;
Evaluarea antreprenorilor și a propunerilor de afaceri ale acestora;			POS DRU DMI 3.1; POS DRU DMI 5.2;
Asistență pentru identificarea și utilizarea resurselor financiare;			

Asistență pentru identificarea oportunităților de afaceri și redactarea planurilor de afaceri;

Asistență în pregătirea documentelor de înregistrare;

500 beneficiari;

Stimularea tinerilor în demararea propriilor afaceri;

Programul 2.3.2. Încurajarea unui management mai performant

Proiecte	Indicatori / rezultate	Valoare estimată	Surse de finanțare
Îmbunătățirea competențelor fermierilor și altor persoane implicate în sectoarele agro-alimentar, forestier și de pescuit;			PNDR măsurile 111, 143, 341, 411, 412, 413;
Sprijin pentru implementarea și certificarea sistemelor de management al calității;	500 beneficiari;		POS DRU DMI 3.1; POS DRU DMI 5.2;
Sprijin pentru implementarea și certificarea sistemelor de management de mediu;			

Programul 2.3.3. Asigurarea suportului informațional necesar dezvoltării mediului economic local

Proiecte	Indicatori / rezultate	Valoare estimată	Surse de finanțare
Realizarea de studii de piață, analize economice și strategii sectoriale necesare dezvoltării mediului economic local;	4 studii; 4 strategii sectoriale;		PNDR măsura 143; POS DRU DMI 3.1; POS DRU DMI 5.2; bugete locale;

Programul 2.3.4. Înființarea Centrelor de Sprijin al Afacerilor

Proiecte	Indicatori / rezultate	Valoare estimată	Surse de finanțare
Înființarea a patru Centre Microregionale Rurale de Sprijinire a Afacerilor, corespunzătoare microregiunilor rurale delimitate în județul Alba;	4 centre;		PNDR măsurile 111, 143, 341, 411, 412, 413; POR axa 4 DI 4.1;
Înființarea a patru birouri tehnice operaționale pentru asistență în elaborarea proiectelor cu finanțare europeană;	4 birouri tehnice;		

Programul 2.3.5. Încurajarea diversificării produselor și serviciilor oferite de mediul economic din spațiul rural

Proiecte	Indicatori / rezultate	Valoare estimată	Surse de finanțare
Realizarea de campanii informative cu privire la importanța și oportunitățile diversificării produselor și serviciilor;	4 campanii de informare; 4 târguri; 5.000 beneficiari;		PNDR măsurile 111, 143, 322(b), 322 (c), 341;
Organizarea de târguri și manifestări specifice menite să încurajeze diversificarea produselor și serviciilor			

Programul 2.3.6. Atragerea investițiilor în mediul rural al județului Alba

Proiecte	Indicatori / rezultate	Valoare estimată	Surse de finanțare
Analiza oportunităților de investiții din mediul rural	O analiză a oportunităților de investiții;		
Realizarea unei strategii de atragere a investițiilor în mediul rural;	O strategie de atragere a investițiilor;		
Publicarea materialelor informative conținând posibilitățile de investiții – Ghidul Investitorului în Mediul Rural din Județul Alba;	Un ghid al investitorului;		PNDR măsurile 111, 143, 341, 411, 412, 413, 431-1, 431-2, 4.21; Bugete locale;
Participarea la târguri și expoziții naționale și internaționale;	100 beneficiari;		
Organizarea unor târguri tematice la nivel microregional;	4 târguri; 5.000 beneficiari;		

OBIECTIVUL 3. CREȘTEREA COMPETITIVITĂȚII COMUNITARE A SPAȚIULUI RURAL

Politica 3.1. Cooperarea administrațiilor publice la nivel de microregiuni rurale județene

Programul 3.1.1. Valorificarea potențialului programului LEADER și a resurselor financiare alocate acestuia pentru mediul rural

Proiecte	Indicatori / rezultate	Valoare estimată	Surse de finanțare
Sprijinirea grupurilor microregionale de acțiune locală (GAL);	4 grupuri de acțiune locală;		PNDR măsurile 431-1, 431-2, 4.21; Bugete locale;

Politica 3.2. Dezvoltarea serviciilor publice de bază

Programul 3.2.1. Dotarea instituțiilor de învățământ

Proiecte	Indicatori / rezultate	Valoare estimată	Surse de finanțare
Dotarea instituțiilor de învățământ cu material didactic;			
Dotarea instituțiilor de învățământ cu materiale necesare desfășurării în bune condiții a procesului educațional;	15 obiective;		

Programul 3.2.2. Dotarea unităților medico-sanitare

Proiecte	Indicatori / rezultate	Valoare estimată	Surse de finanțare
Dotarea instituțiilor medico-sanitare cu aparatură specifică;			
Dotarea instituțiilor medico-sanitare cu materiale necesare desfășurării în bune condiții a procesului medical;	15 obiective;		PNDR măsura 312;

Programul 3.2.3. Înființarea sau reabilitarea spațiilor pentru activitățile recreative ale populației, inclusiv spații de joacă pentru copii

Proiecte	Indicatori / rezultate	Valoare estimată	Surse de finanțare
Înființarea sau reabilitarea parcurilor publice;			PNDR măsura 322(b);
Înființarea sau reabilitarea spațiilor publice de joacă pentru copii;	15 obiective;		

Programul 3.2.4. Înființarea sau dezvoltarea serviciilor publice locale de transport în comun

Proiecte	Indicatori / rezultate	Valoare estimată	Surse de finanțare
Înființarea serviciilor publice de transport în comun în localitățile din mediul rural care nu dispun de acest serviciu			PNDR măsura 322(b); PNDR măsura 312;

Programul 3.2.5. Înființarea sau dezvoltarea serviciilor publice locale de salubritate

Proiecte	Indicatori / rezultate	Valoare estimată	Surse de finanțare
Înființarea sistemelor comunale de salubritate	15 sisteme comunale;		PNDR măsura 322; PNDR măsura 312(a);

Programul 3.2.6. Crearea unei rețele de centre sociale pentru ajutorarea persoanelor aflate în situații precare

Proiecte	Indicatori / rezultate	Valoare estimată	Surse de finanțare
Crearea unei rețele de centre sociale de zi pentru persoane vârstnice;	15 centre;		PNDR măsura 322;
Crearea unei rețele de centre sociale de zi pentru copii;			

Programul 3.2.7. Înființarea sau dezvoltarea serviciilor publice locale de acțiune în caz de urgență

Proiecte	Indicatori / rezultate	Valoare estimată	Surse de finanțare
Achiziționarea de utilaje pentru deszăpeziri, prăbușiri copaci/stânci;	15 comune;		PNDR măsura 322(b);
Achiziționarea de utilaje împotriva incendiilor;			

Politica 3.3. Sprijinirea zonelor defavorizate și a zonelor afectate de restructurarea activităților miniere

Programul 3.3.1. Sprijinirea zonelor montane defavorizate

Proiecte	Indicatori / rezultate	Valoare estimată	Surse de finanțare
Susținerea activităților agricole din zonele montane defavorizate	8000 angajamente;		PNDR măsura 211

Programul 3.3.2. Sprijinirea zonelor defavorizate, altele decât cele montane

Proiecte	Indicatori / rezultate	Valoare estimată	Surse de finanțare
Susținerea activităților agricole din zonele defavorizate, altele decât cele montane	3000 angajamente;		PNDR măsura 212

Programul 3.3.3. Sprijinirea zonelor afectate de restructurarea activităților miniere

Proiecte	Indicatori / rezultate	Valoare estimată	Surse de finanțare
Susținerea dezvoltării activităților economice din zonele afectate de restructurarea activităților miniere		ANDZM - Programul de microfinanțare pentru regiuni miniere; ANDZM – Schema stimulentei pentru angajare și instruire;	
Susținerea reîntoarcerii în câmpul muncii a persoanelor fără loc de muncă		ANDZM – Schema de Dezvoltare Socială a Comunităților Miniere	

Politica 3.4. Realizarea de parteneriate pentru dezvoltare socio-economică

Programul 3.4.1. Adoptarea exemplelor de bună practică în administrare publică locală

Proiecte	Indicatori / rezultate	Valoare estimată	Surse de finanțare
Identificarea zonelor naționale sau externe cu tipologii economice asemănătoare și studierea parcursului dezvoltării socio-economice al acestora			POS DRU DMI 3.3;

Programul 3.4.2. Promovarea cooperărilor și parteneriatelor între mediul public și privat din mediul rural cu alte organizații locale/naționale/regionale/externe;

Proiecte	Indicatori / rezultate	Valoare estimată	Surse de finanțare
Încurajarea și sprijinirea realizării de schimburi de experiență locale/naționale/regionale/externe;	10 acțiuni;		
Încurajarea și sprijinirea proiectelor comune, în parteneriat cu administrații publice locale/naționale/regionale/externe;	3 parteneriate;		PNDR măsurile 4.21, 431-1, 431-2; POS DRU DMI 3.3;
Dezvoltarea parteneriatelor de tip public-privat;	10 parteneriate;		

OBIECTIVUL 4. DEZVOLTAREA RESURSELOR UMANE

Politica 4.1. Susținerea adaptabilității forței de muncă la cererile actuale ale economiei rurale

Programul 4.1.1. Identificarea cererii de resurse umane

Proiecte	Indicatori / rezultate	Valoare estimată	Surse de finanțare
Analiza cererii de resurse umane din economia rurală a județului Alba	O analiză a cererii și ofertei de forță de muncă;		POS DRU DMI 3.1;

Programul 4.1.2. Identificarea nevoilor de instruire profesională

Proiecte	Indicatori / rezultate	Valoare estimată	Surse de finanțare
Analiza nevoilor de instruire profesională a populației și a mediului de afaceri din mediul rural	O analiză a nevoilor de instruire profesională;		POS DRU DMI 3.1; POS DRU DMI 5.2;

Programul 4.1.3. Desfășurarea unor programe de instruire și reconversie profesională

Proiecte	Indicatori / rezultate	Valoare estimată	Surse de finanțare
Dezvoltarea adaptabilității forței de muncă la nevoile actuale ale economiei rurale;	500 beneficiari;		POS DRU
Reconversia profesională a forței de muncă din zonele foste miniere;			

Programul 4.1.4. Adaptarea programelor educaționale ale instituțiilor de învățământ locale la nevoile mediului economic

Proiecte	Indicatori / rezultate	Valoare estimată	Surse de finanțare
Dezvoltarea de parteneriate între instituțiile de învățământ și mediul economic rural, în vederea adaptării programelor educaționale la cererea de forță de muncă	10 programe;		POS DRU axa 2;

OBIECTIVUL 5. PROTECȚIA MEDIULUI

Politica 5.1. Gestionarea eficientă a deșeurilor

Programul 5.1.1. Colectarea selectivă, depozitarea și valorificarea deșeurilor

Proiecte	Indicatori / rezultate	Valoare estimată	Surse de finanțare
Realizarea sistemelor microregionale de colectare și depozitare a deșeurilor publice	4 centre de colectare;		POS Mediu axa 2; PNDR măsura 322;
Realizarea unor centre microregionale de reciclare a deșeurilor	2 centre de reciclare;		PNDR măsura 312(a); PNDR măsura 123F;

Politica 5.2. Protecția habitatelor naturale

Programul 5.2.1. Îmbunătățirea stării resurselor și a habitatelor naturale

Proiecte	Indicatori / rezultate	Valoare estimată	Surse de finanțare
Încurajarea utilizării de metode de producție agricolă compatibile cu protejarea mediului;	4 programe de informare;		
Derularea de campanii de informare și conștientizare cu privire la importanța protecției mediului;	4 campanii de informare;		PNDR măsurile 111, 213, 214, 224; POS Mediu axa 4;
Îmbunătățirea managementului ariilor naturale protejate;	10 arii naturale protejate;		GEF Small Grants Programme;
Sprijinirea activităților de ecologizare demarate de organizațiile de mediu;	20 acțiuni;		

Programul 5.2.2. Protejarea și valorificarea responsabilă a resurselor montane

Proiecte	Indicatori / rezultate	Valoare estimată	Surse de finanțare
Reconstrucția ecologică a pădurilor și a terenurilor forestiere;			PNDR măsurile 111, 122, 221, 223, 213, 224, 211;
Ameliorarea calității peisajului montan;	500 beneficiari;		Life+ Natura și Biodiversitate;
Promovarea funcțiilor recreative ale pădurii și ale habitatelor montane;			

Politica 5.3. Reducerea riscului de producere a dezastrelor naturale

Programul 5.3.1. Protecția zonelor expuse la riscuri naturale

Proiecte	Indicatori / rezultate	Valoare estimată	Surse de finanțare
Realizarea de lucrări hidrotehnice de protecție în zonele expuse la riscul producerii de inundații;	20 obiective;		PNDR măsurile 125, 221, 224;
Realizarea de împăduriri în zonele ce prezintă pericolul alunecărilor de teren;			POS Mediu axa 5;

Politica 5.4. Dezvoltarea surselor alternative de energie

Programul 5.4.1. Valorificarea corespunzătoare a potențialului de producere a energiei curate

Proiecte	Indicatori / rezultate	Valoare estimată	Surse de finanțare
Realizarea de studii tehnice pentru identificarea potențialului eolian, solar și hidroenergetic;	3 analize ale potențialului energetic;		PNDR măsura 123F;
Valorificarea deșeurilor agricole și cele rezultate din industria lemnului (ex: peleți, brichete de rumeguș etc);	O strategie de dezvoltare a surselor alternative de producere a energiei;		PNDR măsura 312;

IMPLEMENTARE. MONITORIZARE. RAPORTARE

Strategia de Dezvoltare Rurală a județului Alba reprezintă manifestarea responsabilității Consiliului Județean Alba față de problemele rurale și față de procesul complex de dezvoltare durabilă a spațiului rural din județ. Însă, prezentul document și prevederile cuprinse de acesta reprezintă cadrul general în care vor trebui să își conjuge eforturile toate autoritățile de care depinde dezvoltarea socio-economică și culturală rurală, mediul economic local, societatea civilă și, bineînțeles, cetățenii.

Pentru o bună monitorizare a modului de implementare a Strategiei, se recomandă următoarele măsuri:

- 01.** Aprobarea proiectului Strategiei de Dezvoltare Rurală a județului Alba de către Consiliul Județean Alba;
- 02.** Înaintarea oficială a Strategiei de Dezvoltare Rurală a județului Alba spre toate comunele din județ și spre autoritățile și organizațiile implicate în dezvoltarea socio-economică a mediului rural din județ;
- 03.** Stabilirea responsabilității de monitorizare și raportare a rezultatelor revenind Compartimentului de dezvoltare rurală din cadrul Consiliului Județean Alba;
- 04.** Stabilirea, de către Compartimentul de dezvoltare rurală din cadrul Consiliului Județean Alba a unui set de indicatori specifici pentru monitorizarea modului de implementare a Strategiei, ce va constitui structura unui raport pe care fiecare administrație publică rurală îl va prezenta semestrial Consiliului Județean;
- 05.** Stabilirea obligației Compartimentului de dezvoltare rurală din cadrul Consiliului Județean Alba de a prezenta un raport anual Consiliului Județean Alba asupra modului de implementare a Strategiei, realizat pe baza rapoartelor semestriale primite de la consiliile locale ale comunelor;

- 06.** Stabilirea obligației Compartimentului de dezvoltare rurală din cadrul Consiliului Județean Alba de a evalua permanent situația dezvoltării rurale a județului și, în cazul în care se impun, să propună modificări sau adăugiri obiectivelor, politicilor și programelor Strategiei;
- 07.** Stabilirea obligației Compartimentului de dezvoltare rurală din cadrul Consiliului Județean Alba de a prezenta un raport final de evaluare a implementării Strategiei de Dezvoltare Rurală a județului Alba, la sfârșitul perioadei pentru care a fost redactată (2013), împreună cu eventuale propuneri și recomandări pentru realizarea strategiei pentru următorul orizont de timp;
- 08.** Înaintarea oficială către autoritățile publice locale din mediul rural a următoarelor recomandări:
- *înființarea, dacă nu există, a unui birou specializat în planificare strategică și dezvoltare socio-economică;*
 - *redactarea, dacă nu există, a strategiilor de dezvoltare locală în concordanță cu Strategia de Dezvoltare Rurală a județului Alba;*
 - *prioritizarea obiectivelor de dezvoltare locală în concordanță cu prevederile Strategiei de Dezvoltare Rurală a județului Alba;*
 - *comunicarea intențiilor de implementare a unor proiecte ce se încadrează în Strategie către Compartimentul de dezvoltare rurală din cadrul Consiliului Județean Alba;*

BIBLIOGRAFIE

01. Agenția pentru Protecția Mediului Alba, Raport privind starea factorilor de mediu în județul Alba;
02. Giurcăneanu, Claudiu - "Terra – izvor de viață și bogății", Ed. Didactică și Pedagogică, București, 1982;
03. Letea, Ion; Ungureanu, Alexandru - "Geografia economica mondială", Ed. Didactică și Pedagogică, București;
04. Mocean, Ioan; Cenar, Ioan – Alba. Monografie, Editura Sport-Turism, București, 1980;
05. Planul de Amenajare a Teritoriului Județean al județului Alba;
06. Planul de Dezvoltare Regională al Regiunii Centru;
07. Planul Local de Acțiune pentru Mediu al județului Alba;
08. Planul Național de Agricultură și Dezvoltare Rurală, Diagnoza Spațiului Rural;
09. Planul Național Strategic pentru Dezvoltare Rurală;
10. Planul Regional de Acțiune pentru Învățământul Tehnic și Profesional al Regiunii Centru;
11. Planul Regional de Acțiune pentru Mediu al Regiunii Centru;
12. Planul Regional de Acțiune pentru Ocupare al Regiunii Centru;
13. Planul Regional de Gestionare a Deșeurilor al Regiunii Centru;
14. Prof. dr. Gheorghe BLAGA , Reconstrucția ecologică și îmbunătățirea stării de fertilitate a protosolurilor antropice rezultate în urma exploatărilor miniere de suprafață din Transilvania
15. Programul Național de Dezvoltare Rurală;
16. Programul Operațional Regional;
17. Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane;
18. Programul Operațional Sectorial Mediu;
19. Strategia de Dezvoltare a Județului Alba;
20. Strategia Națională de Dezvoltare Durabilă a României;
21. Ungureanu, Alexandru; Nimigeanu, Vasile - "Geografia resurselor naturale", Ed. Didactică și Pedagogică, București, 1980
22. Planul Județean Anti-Sărăcie și de Incluziune Socială al Județului Alba;
23. Programul pentru Dezvoltarea Economică și Socială a Județului Alba;
24. Strategia de Dezvoltare Durabilă a Uniunii Europene;
25. Politicile UE pentru Agricultură, pescuit și alimentație;
26. Politica UE pentru mediu;
27. Politica UE pentru Dezvoltare Durabilă;
28. Politica regională a UE;

© Consiliul Județean Alba, noiembrie 2008

Toate drepturile de autor asupra acestei publicații revin Consiliului Județean Alba. Publicația sau părți ale acesteia pot fi reproduse numai cu permisiunea autorilor.

Fotografia copertei 1: Agnieszka Borkowska, photo.net